

זאת ה'תורה

שבת פרשת ויגש תשע"ט

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבְיָטָה נְפֻלָּאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

לזכות לאריכות
ימים **חסידי**

12

למה מתעוררות
מחלוקות על הצדיק?

26

ברכות בחשבון
עיונים ורמזים בפרשה **43**

המדור **אלדים**
צדיק ובעל תשובה **45**

העמדת החמה מכח האמת
מהי אמת (4) **03**

סבת כל הסבות
סעודת ר"ח כסלו **19**

להצמיח אלקות מהדומם
מעין גנים **33**

טעם מצוה
כבוד זקנו **36**

הסיפור החסידי
רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא **39**

מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים **41**

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי ואביטה היקרים. מוגשת בפניכם עוד חוברת מלאה בכל טוב משיעוריו והתוועדויותיו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א.

מה בחוברת?

נפתח עם **שיעור רביעי בסדרת שיעורי 'מהי אמת?'** – בו מבאר הרב את הקשר בין אמת להעמדת החמה, תוך כדי שתוף פעולה עם משתתפי וצופי השיעור שהציעו את פירושיהם. את המהלך על העמדת החמה מכח האמת, השלים הרב **בסעודת ר"ח כסלו**, יחד עם ביאור נרחב על 'קבת כל הסבות', 'עלת כל העלות', הקשר וההבדלים ביניהם.

נמשיך עם **מעין גנים**, שם נלמד על המפגש בין יהודה ליוסף – בין יסוד למלכות – בין צדיק לבעל תשובה. במדור **טעם מצוה** נקרא על כבוד זקנים, ובכלל על **הקשר בין סב לנכד בראי פנימי**.

במדור **הסיפור החסידי**, יש לנו סיפור וביאור נפלאים לכבוד יום ההילולא של רבי **מרדכי יוסף מאיז'ביצא** שחל בשבת זו, ז' טבת. ובמענות ותשובות נקרא על הקשר בין משה לשמעון, על היחס לדחית ברית, התלבטות של שליח ועוד. גם בברכות **בחשבון** נלמד על יהודה ויוסף וכן על מספרי מגן דוד.

ונקנח במדור **האהוב לילדים**, והפעם רזי ילמד אותנו על **ההבדל בין צדיק לבעל תשובה, ומתי ואיך הצדיק בעצמו הופך לבעל תשובה**.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה צלף אביחיל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתאל גלעדי

העמדת החמה מכח האמת

מהי אמת? (4)

קיצור מהלך השיעור

בסדרת השיעורים החדשיים באנגלית עסק הרב במשך ארבעה חדשים במדת האמת. שני השיעורים הראשונים הוקדשו למושג האמת בתיאוריות פילוסופיות שונות, ובבירור שלהן על פי תורה, ושני השיעורים הבאים במדת האמת מנקודת מבט טהורה של תורה. בסיום השיעור השלישי (שפורסם ב"ואביטה" לפרשת ויצא) פתח הרב נושא חדש: העמדת השמש על ידי שלשה צדיקים במהלך הדורות – משה רבינו, יהושע בן נון ונקדימון בן גוריון – שרמז מופלא בשמותיהם מלמד כי העמדת השמש נעשית בכח האמת.

בשיעור שלפניו, הרביעי בסדרה, מובאים **עשרה הסברים** לקשר בין אמת להעמדת השמש, כנגד עשר הספירות. באופן יחודי, רוב ההסברים התקבלו כהצעות-פירושים מהקהל, שנענה לאתגר שהציב הרב בסיום השיעור השלישי. הרב מעמיק ומרחיב את ההצעות שהגיעו מהקהל, נותן לכל פירוש את המקום המיוחד לו בעץ החיים של הספירות, ומשלים את התמונה בפירושים נוספים. הפרק הראשון מביא את הטעמים שכנגד מדות הלב: **בחסד** – בכחה של אהבת אמת לעם ישראל ("חסד של אמת") לשלוט בטבע; **בגבורה** – אדם שמתגבר ומשנה את טבעו **לטבע שני** (בגימטריא **אמת**) מסוגל לשנות גם את טבע המציאות; **בתפארת** – מי שקשור ל"תורת אמת" שולט בטבע המציאות, שנברא לפי התורה; **בנצח ובהוד** – צדיק אמת גוזר וה' מקיים ועשיר הקשור באמת למקדש מתפלל וזוכה שה' יגלה לו את אהבתו; **ביסוד** – מדת האמת-ההגשמה כוללת (ודורשת) כח של "מועט מחזיק את המרובה" המתבטא בהספק גדול בזמן קצר, כסיום המלחמה בזמן שנותר עד השקיעה; **במלכות** – מול ביטוי של אמת נעצר עולם השקר בפתיעה. הפרק השני מביא את הטעמים שכנגד הספירות הראשונות: **בדעת** – עמידה בניסיון – המגלה אמת בתוך עולם השקר – עוצרת את העולם בהשתאות; **בבינה** – העמדה-הנצחה היא תכונה של עולם האמת, העולם הבא; **בחכמה** – כשמגיעים לאור האמת – מהירות האור – הזמן עומד מלכת, כפי שמוסבר בתיאורית היחסות; **בכתר** – בהתעצמות עם האמת מגיעים למדרגת "כח המניע הבלתי מתנועע", ומסוגלים לעצור את תנועת העולם. המעוניינים לקבל את כל סדרת השיעורים על אמת מוזמנים לבקש במייל itiel@pnimi.org.il

על מדת האמת. בשני השיעורים הראשונים דברנו על גישות פילוסופיות לאמת ובשיעור האחרון דברנו רק מתוך המבט של התורה.

חשון. אור לז"ח מרחשון ע"ט – ירושלים.

א כ"ד מנחם-אב וכ"ב אלול ע"ח (נדפס ב"ואביטה" נצבים-ר"ה); מוצאי כ"ח תשרי ע"ט (נדפס ב"ואביטה" ויצא).

א. הטעמים כנגד מדות הלב (תשובות מהצבור)

אחר צהרים טוב לכולם, בקר טוב באמריקה. בשיעורים האחרונים^א אנו לומדים

נרשם על ידי איתיאל גלעד. לא מוגה. שיעור אנגלית חדשי

הזו הוא נפטר מהתשלום, ובעיקר עשה קידוש השם גדול – בכך שה' העמיד את השמש וגילה אותה בלילה – להראות לעולם שלה' יש מקדש, שיש לו אהובים בעולמו ושיש לו נשמות מיוחדות שה' עושה את רצונן בדרך נס. תוך כדי שידוד מערכות הטבע.

עשינו חשבון, גימטריא, ששמות שלשת הצדיקים שלהם הכח להעמיד את השמש, כפי שהם כתובים בגמרא – **משה, יהושע, נקדימון בן גוריון** – עולים ג פעמים **אמת** (1323), נמצא **שאמת** (441, 21 ברבוע, סוד "אהיה אשר אהיה") הוא הערך הממוצע שלהם. מכאן הגענו למחשבה שחייב להיות יחס בין אמת לבין היכולת להעמיד את השמש.

שאלה מעוררת לחשיבה עצמאית

כהמשך לכך עשינו משהו בפעם הראשונה מאז קיום השיעור החדשי שלנו באנגלית. בדרך כלל, בסוף השיעור אנחנו עונים על שאלות, אבל בסוף השיעור לפני חדש עשינו ההיפך – הצענו שאלה: האם יש למישהו רעיון מה יכול להיות הקשר בין מדת האמת ליכולת להעמיד את השמש?

היתה לי הפתעה נעימה שהרבה אנשים ענו לשאלה הזו דרך המייל – יותר ממה שאנשים שואלים שאלות דרך המייל – מה שמוכיח שלעורר למחשבה עצמאית יותר טוב מאשר לאפשר שאלות. לכל אחד יש את הכח לחדש בתורה, וכתוב בתניא^א שעל כל נשמה לחדש כל מה שביכולתה – כדי להשלים את תיקון הנשמה צריך לממש את כל הפוטנציאל שלה. לכן מאד שמחתי שהרבה אנשים נענו לאתגר, והמחשבות שלהן היו מאד עמוקות ופנימיות. זו גם הזמנה להבא לומר חידושים – לחדש חידוש, לומר מחשבה מקורית

"שלושה נקדמה להם חמה" מכח האמת

בסוף השיעור החדשי האחרון קראנו קטע מהגמרא^ב על שלושה צדיקים גדולים שהיה להם הכח להעמיד את השמש – משה, יהושע ונקדימון בן גוריון (דמות הרבה פחות ידועה). על יהושע כתוב בפירוש בספר יהושע^ג, וחז"ל לומדים שגם לרבו – משה רבינו – היה כח לעצור את השמש. את הכח שיש לתלמיד יש גם לרבי, וחז"ל מספרים מתי משה רבינו עצר השמש^ד.

הסיפור השלישי הוא סיפור מדהים מסוף ימי בית שני^ה, על יהודי מאד עשיר – ששמו נקדימון בן גוריון – שלצורך מאות אלפי עולים הרגלים שעלו למקדש לווה מים ממושל רומאי. סוכם ביניהם שאם ירדו גשמים וימלאו את המים עד תאריך מסוים – נקדימון לא יצטרך לשלם; אך אם לא ירדו גשמים – עליו לשלם 12 ככרות כסף. הגיע היום, ולא ירדו גשמים למלא את המאגרים של אותו מושל. כלומר, על נקדימון לשלם את סכום הכסף הגדול. הוא הלך לבית המקדש והתפלל שם, וה' עשה נס שאחרי בצורת ארוכה נפתחו השמים וירד 'מבול' מים שמלא את המעינות. אמנם, כאשר נקדימון יצא מבית המקדש אמר לו הרומאי שכבר לילה, היום עבר, ולכן עדיין עליו לשלם לו את הכסף. נקדימון נכנס שוב לבית המקדש והתפלל לה' ובקש ממנו "הודע שיש לך אהובים בעולמך" – אנשים שאתה אוהב אותם והם אוהבים אותך. נקדימון יצא מבית המקדש בזמן שבעצם כבר היה לילה, לפי השעון, אך מכיוון שירד גשם כל הזמן השמים היו מעוננים, ולפתע העננים התפזרו והשמש יצאה, כדי להראות שעדיין יום. בדרך

ב תענית כ, א (ראה גם עבודה זרה כה, א).

ג י, יב-יד.

ד ראה עוד בארוכה בסיום שיעור ר"ח כסלו ש"ז.

ה אגרת הקדש כו (עמ' קמה).

המלים הראשונות בתורה, "בראשית ברא אלהים" הן אותיות **אמת**. כזה רמז, של סופי תבות שמאייתים את המלה **אמת**, חוזר ש פעמים בסיפור הבריאה¹.

מתי מופיעה לראשונה המלה 'אמת' בפירושו? בשבת קראנו את פרשת חיי שרה, בה מסופר על שידוך יצחק אבינו ורבקה אמנו. השדכן בפועל היה עבד אברהם, אליעזר, והוא – מסבה מאד עמוקה – האישיית הראשונה, הנשמה הראשונה בתורה, שאומרת את המלה "אמת", ואף חוזרת עליה שלש פעמים².

בביטוי הראשון של אליעזר מוזכרת אמת עם חסד. הוא בקש מה' שיעשה עמו חסד ועשה סימן: הנערה שכאשר אבקש ממנה מים לשתות תתן לי ותציע להשקות גם את הגמלים – היא האשה שהראית כראויה להנשא לבנו של אברהם, היא מתאימה לבית אברהם, עמוד החסד. מיד כשהוא גמר להתפלל לה' הופיעה הנערה, וקרה בדיוק מה שהוא בקש, ואז – אחרי שהיא אמרה לו שהיא ממשפחת אברהם – הוא התפלל והודה לה' "ברוך הוי' אלהי אדני אברהם אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדני". אחר כך, כמה פסוקים בהמשך, הוא ספר לאביה ולאחיה של רבקה מה שהיה, ואז שוב אמר את המלה אמת – ה' הנחה אותי "בדרך אמת", השליחות-הדרך שאברהם נתן לי התקיימה כפי שהוא רצה. לפני חדש דברנו על רבי פינחס מקוריץ, שעבד שנים רבות להתאחד עם מדת האמת. כשהוא היה הולך ברחוב הוא היה אומר שוב ושוב "נחני בדרך אמת" – יש קשר בין אמת להליכה בדרך, "דרך אמת". מאיפה בא הביטוי? מלשון אליעזר עבד אברהם כאן.

בפסוק הבא הוא אומר שאם גם אתם

שעולה על הדעת ביחס למה שלומדים. מכיון שהיו כל כך הרבה מחשבות שונות, מחשבות טובות, נקח כמה מהצבעים וננסה לעשות מהן קשת – מה שנקרא 'פרצוף', הכולל את הצבעים השונים, שהן הספירות השונות, הכחות השונים של הנשמה. החידוש של כל אחד בא מהגוון המיוחד של נשמתו. לכן, בחלק הראשון של השיחה היום נציג את הרעיונות השונים שאנשים העלו. נתחיל מהרעיונות שכנגד שבע מדות הלב – חסד-אהבה, גבורה-יראה, תפארת-רחמים, נצח-בטחון, הוד-תמימות ויסוד-אמת, מלכות-שפלות. המדה הששית, החותמת את מדות הלב, היא עצמה אמת, במובן של כח מימוש והגשמה – זו משמעות האמת בתורה – מימוש הפוטנציאל והגשמת השליחות של כל אחד. המדה האחרונה היא הספירה השביעית, מלכות-שפלות.

חסד: אהבת אמת

נתחיל ממדת החסד, מדתו של הראשון באבות – אברהם אבינו, אב-הטיפוס של האהבה. הרעיון הראשון שהציעו הוא שהמשותף לכל בעלי הכח להעמיד את השמש הוא פעולתם בשלמות לשם הצלת עם ישראל בלבד, שהיתה כאשר המניע הפשוט והיחיד שלהם. אמת כאן משמעותה אהבת-אמת, ולאישיות כזו, שמתמסרת בשלמות לעמה, יש את הכח לעצור את הטבע, לעלות מעל הטבע, דבר המתבטא כאן בעצירת השמש.

הופעות "אמת" הראשונות בתורה

הייתי מצפה שהמלה 'אמת' תופיע מיד בתחלת התורה. היא אכן מופיעה, אבל רק ברמז, בסופי תבות. סופי תבות של שלש

1 בראשית א, ד; כא; כז; לא; ב, ג.

2 שם כד, כז; מח; מט.

1 | כמבואר גם בהקדמת ספר התניא.

נעשה גימטריא יפה: אליעזר אומר שלש פעמים את המלה "אמת". כבר אמרנו ששלש פעמים **אמת** עולה **משה**, **יהושע**, **נקדימון בן גוריון** – השלשה שהעמידו את השמש. כעת נוסיף זאת לשם **אליעזר**. **אליעזר** עולה 318, זו גימטריא חשובה – כתוב¹⁰ שכאשר אברהם יצא להלחם בארבעת המלכים הוא לקח אתו 318 אנשים, אבל חז"ל¹¹ אומרים שכולם היו אחד, **אליעזר** עצמו. הוא היה כל הצבא של אברהם, שוה לכל הצבא היהודי. כשמצרפים **אליעזר** לג"פ **אמת** מקבלים 1641, בדיוק **אמת** במספר קדמי (אחת ממערכות המספרים הכי חשובות בקבלה, בה מחשבים כל אות כצירוף כל האותיות מ-א עד אליה). נחשב יחד: **א** = 1, **מ** = 145, **ת** = 1495 (סכום כל אותיות האלף-בית, מ-א עד ת) – סה"כ 1641, **אליעזר** ועוד ג"פ **אמת** (שהוא הזכיר לראשונה בתורה, וחזר שלש פעמים).

הופעות "חסד" הראשונות בתורה – מתוך פחד

אליעזר הוא הראשון שאומר "אמת", וביחד עם אמת הוא מזכיר גם את המלה "חסד" ("חסדו ואמתו" "חסד ואמת"), אך המלה "חסד" מופיעה עוד קודם לכן שלש פעמים בתורה: פעם ראשונה לא אצל צדיק, אלא אצל לוט – הוא מבקש מה', אחרי שעשה עמו חסד והמלאכים הצילו אותו מהפיכת סדום ועמורה, "ותגדל חסדך אשר עשית עמדי להחיות את נפשי"¹², שימשיך לעשות אתו חסד ויאפשר לו להמלט לעיר צוער.

בפעם השניה אברהם אבינו מצטדק בפני אבימלך למה אמר על שרה אשתו שהיא אחותו

מסכימים שזו הנחיה בדרך אמת של ה', ותתנו את רבקה לבוא אתי להנשא ליצחק – גם אתם תעשו אתי "חסד ואמת".

אמת – כח של שידוך ושינוי

עד כאן לא היתה בתורה אמת, וכאן – בהופעה הראשונה, בפיו של אליעזר – חוזרת המלה "אמת" שלש פעמים. הראשון שעושה שידוך הוא גם הראשון שאומר "אמת"¹³. רואים שעשיית שידוך טוב, שידוך אמתי משרש הנשמות, היא 'אמת'. הדבר הכי אמתי בעולם הוא שידוך-התאמה של אמת – התאמה אמיתית היינו בעשערט, ששתי הנשמות האלה הן באמת עצם אחד. כפי שראינו, הרמז הראשון ל**אמת** בתורה הוא ס"ת "בראשית ברא אלהים" – **אמת** בצירוף **תאם**, לשון התאמה (ובאמת שתי נשמות שמאותו שרש נשמה הן תאומות, הדרגה הכי גבוהה של יחס החתן לכלה בשיר השירים, "תמתי", שלפי חז"ל היינו "תאומתי"¹⁴).

שוב, הראשון שאומר "אמת" הוא אליעזר עבד אברהם, הוא בא מכנען (וחז"ל אומרים שהוא כנען עצמו¹⁵), הוא היה ארור ובסיפור הזה עצמו הוא התהפך לברוך¹⁶ – לבן אומר לו "בוא ברוך הוי"¹⁷. רואים כאן שלאמת יש גם כח לעשות כזה שינוי (מטמורפוזה), עד שאליעזר-כנען, שהיה ארור, מתדמה לכהן-צדק, תכלית היחוס והברכה. לפי האריז"ל, אותו כח שינוי גורם, בסוד הגלגול, לכך שאליעזר מגיע בסוף לנשמת משיח¹⁸.

ט ידוע מרבי נחמן (לקומ"ת פט) ש"שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך הוי' צבאות הוא" (מלאכי ב, ז), שבא בהמשך ל"תורת אמת היתה בפיהו וגו'" (שם פסוק ו), ר"ת **שידוך**.

י שה"ש ה, ב.

יא שה"ש רבה ה, ג; זהר ח"ג רצו, א.

יב בראשית רבה ס, ז.

יג בראשית כד, לא.

יד ראה שער הפסוקים חיי שרה (פכ"ד); וראה שעשועים יום

יום פרשת לך לך.

טו שם יד, יד.

טז בראשית רבה מג, ב.

יז בראשית יט, יט.

שהביטוי "חסד ואמת" שוה בדיוק **חתן וכלה**^א. לפי סדר הרמז, החסד הוא החתן והאמת היא הכלה – הייתי חושב הפוך, אבל כך יוצא. בחז"ל הביטוי הוא "חסד של אמת"^ב – כשעושים מעשה אמתי של חסד, הוא נקרא "חסד של אמת". מה הכוונה? מעשה חסד בלי שום מחשבה או רצון לקבלו חזרה, לקבל כל תגמול או תגובה. לכן הרבה פעמים "חסד של אמת" מתייחס לחסד שאדם עושה בלוייה וקבורה של מי שנפטר – חסד עם נשמה כזו הוא בלי כל מחשבה על כך שהוא יחזור לאדם. אם כן, עשית חסד בלי שום מחשבה על תגמול, שום מניע מאחוריה, נקראת "חסד של אמת". הדבר כמובן יכול להיות גם בהקשרים אחרים מלויה וקבורה – מהם רק למדנו מה נקרא "חסד של אמת", אבל כל טוב שאדם עושה כי הוא טוב הוא חסד של אמת. בסדר שתרגיש טוב כשאתה עושה טוב, אבל אינך צריך לרצות שום תגמול. אם יש מוטיבציה לקבל תגמול – יש לך אינטרס אישי – זהו כבר לא חסד, ודאי לא חסד אמתי. לחסד אמתי יש כח על-טבעי.

"עושה האמת מפני שהוא אמת"

הרמב"ם בהלכות תשובה^א אומר שעבודת ה' מאהבה (פנימיות מדת החסד) – כמצות התורה "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"^ב – פירושה "עושה האמת מפני שהוא אמת". זהו אחד הביטויים הכי חשובים ברמב"ם – "עושה האמת מפני שהוא אמת", בלי שום שיקול אחר, בלי שום מחשבה על תגמול, בלי מחשבה על שכר בעולם הבא או חשש מפני עונש. אם אדם מקיים מצוות מתוך

(מפני הפחד שמא "והרגוני על דבר אשתי"), ואומר שהוא בקש משרה שבכל מקום שיגיעו תאמר עליו שהוא אחיה – "ואמר לה זה חסדך אשר תעשי עמדי אל כל המקום אשר נבוא שמה אמרי לי אחי הוא"^ג. זהו ה"חסד" השני בתורה. ה"חסד" השלישי בתורה היא בקשת אבימלך מאברהם להשבע לו, "ועתה השבעה לי באלהים הנה אם תשקר לי ולניני ולנכדי כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה"^ד.

והנה, כאשר נדייק נגלה שכל שלשת ה"חסד" הראשונים בתורה נאמרו מתוך פחד מסוים, ואילו החסד הראשון שכולו חסד (חסד אמתי, "חסד ואמת") הוא החסד שבפיו של אליעזר עבד אברהם. והרמז: בכל אחד מהחסדים הראשונים נוספת כ – "ותגדל **חסדך**" "זה **חסדך**" "**כחסד**" – כך שהמלה (**חסד** ועוד **כ**) עולה **פחד** (בהיות **סך = פ**)! רק אצל אליעזר נאמר לראשונה "חסד" ללא אות שימוש, חסד טהור ואמתי.

"חסד ואמת" ו"חסד של אמת"

אמרנו כל זאת כדי להבין שחסד ואמת הולכים יחד. הכח של שלש הנשמות הללו לעצור את הטבע – עצירת השמש היינו עצירת חוקי הטבע – הוא בשל מסירות הנפש שלהן להציל את עם ישראל. לפי המחשבה הזו, חסד מוחלט הוא אמת, והוא נותן כח נסי על-טבעי. איך עוד יודעים שחסד ואמת הולכים יחד, מעבר לעובדה שהן מופיעות כזוג בתורה? ידוע שיש **יג** מדות הרחמים בתורה, כאשר הששית והשביעית הן "ורב חסד ואמת". בכל התנ"ך הצירוף "חסד ואמת" מופיע 13 פעמים.^א מענין

טו; משלי ג, ג; כ, כח.

א ראה יין משמח ח"א שער ראשון תורה "חן אמת".

ב בראשית רבה צו, ה.

ג פ"ה"ב.

ד דברים ו, ה.

יח שם כ, יג.

יט שם כא, כג.

כ בראשית כד, מט; מז, כט; שמות לד, ו; יהושע ב, יד; שמואל-ב ב, ו; טו, כ; תהלים כה, י; סא, ח; פה, יא; פו, טו; פט,

שני. האמת שלך היא לא הטבע הראשון שלך, אלא הטבע השני שלך – כאשר אתה זוכה לתקן את המדות שלך. כל זה הסבר לגימטריא ש-**טבע שני** שווה **אמת**.

נס – טבע שני של העולם

על בסיס הרעיון הזה, המחשבה היתה שכל שלש הנשמות הללו היו מסוגלות להתגבר ולהתבגר, לעשות מטמורפוזה מטבע ראשון לטבע שני, ואם אדם מסוגל לעשות זאת לעצמו – לעבור ל**טבע שני**, שהוא **אמת** – יש לו גם כח לשנות את טבע הבריאה כולה, הטבע הראשון שלה, לעשות נסים. העולם כאן לא רק בשביל הטבע הראשון. ה' ברא את העולם, על פי רצונו, כך שבדרך כלל יפעל לפי הטבע הראשון, אך מדי פעם הטבע ישתנה ויהיה נסים. אם אתה מסוגל לצאת מהטבע הראשון שלך ולהגיע לטבע שני – יש לך גם את הכח לקחת את הטבע הראשון של העולם ולהביא אותו לטבע שני, שהוא הטבע האמתי שמקיים את רצון ה', לקרוע את ים סוף וכדו' בשאר הנסים שבתורה. אם השמש צריכה לעמוד כדי להביא לנצחונם של עם ישראל על ידי משה רבינו ויהושע בן נון, או בתגובה לבקשת נקדימון בן גוריון "הודע שיש לך אהובים בעולמך" – זהו טבעו השני של העולם. אם אתה מגיע לטבע השני שלך – אתה יכול להביא את העולם לטבע השני שלו.

גבורת הנשמה

זו מחשבה יפה, ששייכת לספירת הגבורה. כי היכולת לצאת מהטבע הראשון ולהגיע לטבע שני היא הגבורה של הנשמה. איך יודעים זאת? לכאורה מובן מאליו. הטבע הוא כח של שם אלקים – **אלהים** בגימטריא **הטבע**. לכל דבר יש את הטבע הראשון ואת הטבע השני – שניהם אלקים, כל בחינה של **הטבע**

מחשבה על שכר ועונש זו עבודת ה' מיראה, אבל עבודת ה' מאהבה היא עשית האמת מפני שהיא אמת. הרמב"ם מסביר שזו מדרגת אברהם אבינו, עמוד אהבת ה' והחסד. זו הסבה לכך שהוא היהודי הראשון – הוא האדם הראשון בעולם שעשה אמת מפני שהיא אמת. שוב, זו אחת הנקודות הכי חשובות בכל הרמב"ם.

אם כן, ראינו כאן את הקשר בין חסד-אהבה ואמת מהיבט נוסף. "חסד של אמת" הוא חסד בלי צורך ובלי רצון בתגמול, אבל בהפשטה לומדים מכך שעבודת ה' מאהבה – אם אתה באמת אוהב מישהו – היא עשית האמת מפני שהוא אמת.

עד כאן התייחסנו למחשבה הראשונה – שהרחבנו אותה מעט – אותה כתבו כמה אנשים, שהכח לעצור את השמש הוא בידי אנשים שיש להם אהבה וחסד אמתיים, מתוך הזדהות גמורה עם עם ישראל.

גבורה: טבע שני

אמת – טבע שני

נעבור למחשבה השניה: תלמידה ותיקה זכרה שבאחד השיעורים שלנו, לפני שנים רבות, אמרנו שהמלה **אמת**, 441, שווה גם **טבע שני**⁷⁸. כל אחד נולד עם טבע ראשון, ועבודת ה' היא להתבגר – גם זו מטמורפוזה – מטבע ראשון לטבע שני, לשנות ולתקן מדות לא טובות.

אפשר לחשוב שהטבע הראשון של האדם הוא הטבע האמתי שלו, אבל באמת הטבע הראשון הוא עדיין תהו – כפי שה' קודם ברא את עולם התהו, ואז התהו נשבר. העבודה היא לקחת ניצוצות מהשברים ולבנות מהם עולם שני, את עולם התיקון, שהוא עולם אמתי. כך גם אצל האדם, הוא נולד עם טבע ראשוני, טבע תוהי שנשבר, והעבודה היא להגיע לטבע

כה ראה הטבע היהודי עמ' קמ, ובכ"ד.

אחד – "והגית בו יומם ולילה"^א. משה נתן את התורה לעם ישראל, הוא נתן לך את התורה – אתה המקבל ממשה, כמו שכתוב בפרקי אבות^ב "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" – וכעת האחרייות שלך, העבודה שלך, היא "והגית בו יומם ולילה", לעולם אל תפסיק ללמוד וללמד תורה. זהו סוד ההצלחה שלך בכל דבר שתעשה. אם כן, גם יהושע מאד קשור לתורה. מה ההבדל בין שניהם? כמו שאמרו חז"ל – משה הוא כמו שמש ויהושע כמו הלבנה^ג. משה קבל את התורה ומסר ליהושע, אשר משקף אותה לעם ישראל על ידי שהוא הוגה בה תמיד. לפעמים כתוב שההבדל בין משה ויהושע הוא ההבדל בין מחשבה לדבור. אפילו לגבי עצירת השמש – לא כתוב שמשאמר לשמש לעצור, יהושע אמר לה בפירוש לעמוד. איך משה עצר את השמש? בכח המחשבה. משה הוא כח המחשבה ויהושע הוא כח הדבור, יחסית אחד לשני. אפילו בתורה עצמה – משה מלמד את עם ישראל תורה בדבור, אבל ברור מה המקור שלו, ה' מעביר את התורה לעולם דרך המודעות שלו. אבל יהושע מלמד תורה מכח שהוא חוזר עליה שוב ושוב בדבור, לעולם לא מפסיק לחזור עליה ולדבר אותה – "והגית בו יומם ולילה".

נקדימון בן גוריון – תמכין דאורייתא

אם כן, משה ויהושע קשורים לתורה – מה ביחס לנקדימון? היה יהודי כשר, אבל לא תלמיד חכם, לא אחד מהסנהדרין. מה הקשר שלו לתורה? הוא מ"תמכין דאורייתא"^ד. הוא דאג למים לעולי רגלים – מים הם דימוי לתורה, "אין מים אלא תורה"^ה – אבל בפשט

בגימטריא **אלהים**, ואלקים הוא שם הדין והגבורה, הוא הנותן את הגבורה לשנות את עצמך. כל תהליך של שינוי הוא גבורה – 'שנה את עצמך!'. אם לנשמה הזו יש כח לשנות את עצמה – יש לה כח לשנות את העולם.

שוב, זהו רעיון פשוט בפני עצמו: אם אתה רוצה לשנות את העולם, כל מה שאתה רוצה לפעול מחוץ לך – אתה צריך לפעול בתוך עצמך. אם אתה רוצה לשנות את הטבע, להחליף את הממשלה – קודם כל תשנה את הטבע שלך, תחליף את הממשלה הפנימית שלך (להיות "משל ברוחיו"^ו, הגדרת "איזהו גבור" בפרקי אבות^ז). את המחשבה הזו אנו משייכים כעת לספירת הגבורה.

תפארת: כח התורה

המחשבה השלישית – גם מחשבה מאד יפה, כל הרעיונות היו טובים מאד – היא שהמכנה המשותף של שלשת הצדיקים האלה הוא הקשר שלהם לתורה.

משה ויהושע – תורה במחשבה ובדבור

משה נתן לנו את התורה – הכי קשור לתורה, זכרו תורת משה עבדי^ח, התורה נקראת על שמו "תורת משה". בפסוק אחר כתוב "תורה צוה לנו משה"^ט – זהו הפסוק הראשון שמלמדים ילד כאשר הוא מתחיל לדבר^י. משה הוא התורה. מה לגבי יהושע? יהושע הוא לוחם, הוא מנהיג, מלך עם ישראל, אבל בתחלת ספר יהושע, בפרק הראשון, ה' אומר לו שכל ההצלחה שתהיה לו בכיבוש הארץ תלויה בדבר

לא יהושע א, ח.

לב פ"א מ"א.

לג ב"ב עה, א.

לד זהר ח"ג נג, ב.

לה ב"ק יז, א (ובכ"ד); זהר ח"ב ס, א (ובכ"ד).

כו משלי טז, לב.

כז פ"ד מ"א.

כח מלאכי ג, כב.

כט דברים לג, ד.

ל רמב"ם, הלכות תלמוד תורה פ"א ה"ו.

וברא עלמא²⁹. אם אתה מתאחד עם התורה, שלפיה נברא העולם – גם אתה יכול לשנות את טבע העולם. התורה היא התכניות של העולם³⁰, ואם אתה מתחבר איתה, אתה הארכיטקט של העולם ויכול לשנות אותו. זו השיחה הראשונה של הרבי שנדפסה³¹ – שהטבע לא יכול להתנגד באמת לתורה. למה? כי העולם נברא לפי התורה, היא התכניות לפיהן נברא העולם. אם כן, שלשת הצדיקים הללו – שקשורים לתורה – הם בעלי הכח לברוא את הטבע כפי הבנתם. ההסבר הזה שייך לספירת התפארת (שפנימיותה רחמים), שהיא הספירה של התורה, מדתו של יעקב אבינו, עמוד התורה (עמודא דאמצעיאתא).

נצח והוד: צדיק גוזר ועשיר מתפלל
נמשיך: מישהו עשה השוואה חשובה בין הדרך בה משה ויהושע עצרו את השמש לבין הדרך בה עשה זאת נקדימון בן גוריון. משה ויהושע עצרו את השמש בדרך של "צדיק גוזר והקב"ה מקיים"³² – לצדיק אמת יש את הכח לגזור שמהו יקרה, אפילו אם הוא על טבעי, וה' עושה זאת. כפי שאמרנו קודם, משה רבינו עשה זאת במחשבה ויהושע בדבור – פקד על השמש והירח "שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון"³³ – אך שניהם גזרו-פקדו, זו לא תפלה. לעומת זאת, נקדימון בן גוריון נכנס למקדש ובקש מה', זה משהו אחר, הוא עשה זאת בדרך אחרת. לצדיק אמת יש כח לגזור – "צדיק גוזר והקב"ה מקיים". לא לכל אחד יש את הכח של הצדיק, אבל כל אחד יכול להתפלל.

הוא נותן לאנשים לשתות מים. מה הקשר שלו לתורה? הוא תמך בסנהדרין (לא התנגד להם כמו חלק מהעם, כפי שהוזכר בשיעור הקודם). הרבי הרש"ב קרא לשיבת חב"ד "תומכי תמימים" – הוא קרא לה על שם זכות התומכים שמאפשרים את לימוד התורה. כתוב שהסבה גדולה מהמסובב. למי שתומך בלומדי תורה ומאפשר את הלימוד יש את כל הזכות בה, כמו בעסקה של יששכר וזבולון³⁴, שני האחים, שהראשון לומד והשני מפרנס, והם שותפים בשווה בזכות בתורה. ברור שנקדימון הוא מתומכי תורה, עד שהגמרא³⁵ אומרת ששמו היה "בוני". בכל יום בתפלה אומרים "אל תקרי 'בניך' אלא 'בוניך'³⁶" – לומדי התורה הם בנים, אל תקרא 'בנים' אלא 'בונים' כי הם בונים את העולם בלימודם. מי שתומך בתורה הוא גם בנאי. לנקדימון היה קשר מאד חזק לבית המקדש, הבנין שמגלה את נוכחות ה' בעולם, כמו שנאריך עוד בהמשך. אם כן, לנקדימון יש את כח התורה כי הוא תומך בתורה, ומוצאים בסיפור הזה שבזכות תמיכת התורה כל חייו ברגע הגורלי הוא מסר את עצמו וסיפק מים לכל העם בסוכות.

שינוי העולם מכח התורה

שלשת אלה, כל אחד בדרכו, נעשה אחד עם התורה – הראשון הוא ה'מחדש', השני הוא ה'חוזר' על התורה והשלישי הוא ה'תומך', התומך הגשמי בתורה – וכולם שוים לטובה ("אין טוב אלא תורה"³⁷). על התורה כתוב שה' "אסתכל באורייתא

מ זחר ח"א קלד, א; ח"ב קסא, א.

מא בראשית רבה א, א.

מב לקו"ש ח"א פרשת בראשית (וראה לחיות עם הזמן ח"א בראשית-נח – "טבע ותורה").

מג ע"פ תענית כג, א.

מד יהושע י, יב.

לו בראשית רבה צט, ח.

לז תענית כ, א.

לח ברכות סד, א.

לט אבות פ"ו מ"ג.

העשירים יש קשר לספירת ההוד, מה שאומר שיש להם גם קשר לבית המקדש – ראוי שישתמשו בכספם לבנות את בית המקדש. שתי הספירות נצח והוד נקראות "תמכין דאורייתא"^נ – התורה היא תפארת, היא הגוף, והספירות נצח והוד הן שתי הרגלים המחזיקות את הגוף. יש צדיקים שגוזרים, ויש עשירים שמתפללים. כתוב^{נא} שרבי, רבינו הקדוש, מחבר המשנה, כיבד עשירים – כי כאשר משיח יבוא העשירים הצדיקים יתנו את כספם לבנין המקדש. זו הרגל השמאלית שתומכת בתורה. זהו הרעיון החמישי. כל הרעיונות הם רעיונות שאנשים כתבו לנו, גם שני הבאים, ויש עוד.

יסוד: מועט מחזיק את המרובה "מועט מחזיק את המרובה" בזמן

הרעיון הבא שייך ליסוד: חסד וגבורה הן יד ימין ויד שמאל, הגוף הוא התפארת, נצח והוד הן הרגלים – שעובדות בשיתוף פעולה. יד אחת יכולה לעבוד גם לכשעצמה, אך בין

	כתר אמונה תורה אמנות	
בינה טבע		חכמה חשבון
	דעת נפש	
גבורה משפט		חסד חברה
	תפארת רפואה	
הוד כלכלה		נצח חנוך
	יסוד תקשורת	
	מלכות מדינה	

נ זהו ח"ג נג, ב; שז, א.
נא עירובין פו, א.

שתי דרכי הפעולה האלה מקבילות, לפי הקבלה, לשתי הספירות נצח והוד. הכח של הצדיק לגזור שמשוהו יקרה נקרא נצח – זהו 'נצחון'. כאשר הצדיק גוזר וה' עושה זאת – זו מציאות של "נצחוני בני נצחוני"^מ. לפעמים גם "ה' גוזר וצדיק מבטל"^{מב}, ואז ה' מסכים לצדיק ועושה כפי גזרת הצדיק. שוב, על התופעה הזו ה' אומר "נצחוני בני נצחוני". לפעמים משחקים עם הילד והילד מנצח – אם הילד מנצח אותי במשחק, האבא מאד שמח ואומר "נצחוני בני נצחוני". התופעה הזו היא בחינה עמוקה של ספירת הנצח, מדתו העיקרית של משה רבינו בתורה.

אבל נקדימון נכנס להתפלל בבית המקדש – אמרנו שיש לו קשר מיוחד לבית המקדש, בשנים האחרונות שלו, לפני החורבן. חז"ל^מ מפרשים כל מלה-מדה בפסוק שאומרים כל בקר, "לך הוי' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד"^{מב}, ואחד מפירושיהם הוא "וההוד" זה בית המקדש". מי שקשור לבית המקדש ונכנס להתפלל בו לה' שייך לספירת ההוד. הנשמה המסוימת הזו, נשמת נקדימון בן גוריון, שייכת לספירת ההוד. הנס קרה לא בדרך של גזרה אלא בדרך של בקשה ותחנונים מה', שיגלה שיש לו אהובים בעולמו. הוא רצה שה' יקדש את שמו בעולם, ולא שיציל אותו מתשלום הכסף.

בהזדמנות זו נזכיר שספירת ההוד היא גם הספירה של הכסף, של הכלכלה. כולנו זוכרים שבפרצוף של "המכללה התורנית"^{מט} כל מה ששייך לכלכלה מקומו בהוד. לכל האנשים

מה ב"מ נט, ב.

מו ע"פ מו"ק טז, ב; תנא דבי אליהו רבה פ"ב.

מז ברכות נח, א.

מח דברי הימים א כט, יא.

מט חוברת בה מוקבלים מקצועות לימוד לספירות. ובתמצית:

- אלא סוג אחר של נס, נס שאתה מסוגל לרכז ולהשלים בפרק זמן קצר הרבה תוכן, כי הזמן הוא איכותי ומנוצל. אם כן, יתכן שעצירת השמש היא נס איכותי, ולא נס כמותי. זו המשמעות של "אריכות ימים" - מעבר לחיים ארוכים, מוסבר בחסידות¹¹ ש"אריכות ימים" פירושה שכל יום בחיך הוא ארוך, דהיינו שהוא מלא. מי הראשון שיש לו ימים ארוכים ומלאים? אברהם אבינו, היהודי הראשון - "ואברהם זקן בא בימים"¹², הוא בא לתוך הימים¹³. כתוב שכל יום שלו היה מלא. הכח למלא כל יום, באופן לא טבעי - להספיק בו יותר ממה שאפשר על פי טבע - זהו סוד של ספירת היסוד, שנקרא גם תיקון הברית. ליסוד שייכת היכולת להכניס הרבה במעט.

המעבר מנס אובייקטיבי לנס סובייקטיבי

הפירוש הזה מתחיל לשנות את הנס מפרספקטיבה אובייקטיבית לפרספקטיבה יותר סובייקטיבית. גם נקודה זו שייכת ליחס בין הספירות הראשונות בשבע המדות ליסוד ומלכות. ה"א" הוא אובייקטיבי והמלכות היא סובייקטיבית, והיסוד הוא המעבר בין האובייקטיבי לסובייקטיבי. הספק של הרבה דברים בזמן קצר נותן הרגשה שיש הרבה זמן, כאילו שהשמש עמדה עשרים וארבע שעות או יותר (בהתאם לדעות השונות בחז"ל). כאן אובייקטיבית יש רק 12 שעות בשעון, אבל אתה מספיק בלי סוף. יש כאן מעבר מהסתכלות על הנס כמציאות אובייקטיבית למשהו יותר סובייקטיבי. הספקת הרבה מאד פעולות במציאות, שהיו לוקחות בטבע הרבה זמן.

הרגלים תמיד יש שיתוף פעולה. גם העמידה - העמדת השמש - קשורה ישירות לנצח והוד, לעצירת השמש בגזרה ובתפלה, כנ"ל. הספירה הבאה היא יסוד, היא ה"כל" בהמשך הפסוק - "[לך הוי' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד] כי כל בשמים ובארץ". מה פירוש "כל"? ספירת היסוד היא דבר קטן שהכל תלוי בו - זהו עצמו נס, "מועט מחזיק את המרובה"¹⁴. משהו קטן, מוגבל, שתופס את האין סוף. זהו סוד הבריאה, כי הבריאה היא כח הצמצום. גם בגוף, היסוד מראה שהקטן יכול להיות הכל. איך הדבר קשור ליחס בין אמת ועצירת השמש? המחשבה היא שאולי עצירת השמש אינה תוספת שעות ליום - כמו שמוכן בפשט בתורה ובחז"ל¹⁵ - אלא הכנסת תוכן מרובה בזמן קצר, שהזמן המועט שנותר עד שקיעת השמש מספיק לדברים שאי אפשר לעשות בזמן הזה. למה יהושע עצר את השמש? כי הוא היה זקוק לזמן - זמן כדי להשלים את נצחון המלחמה. אפשר לתת לו עוד זמן, עוד שעות - שהשמש תעמוד - או לעשות נס באופן הפוך, שיאפשר לו לעשות הרבה דברים בזמן קצר, להגשים, לממש, הרבה דברים, שבדרך כלל לוקחים הרבה זמן.

נס המימוש העצמי

בעצם, התכונה הזו נדרשת לכל מימוש עצמי. לעולם אין לאדם מספיק זמן למה שהוא צריך לעשות - לאף אדם אין מספיק זמן כדי להשלים את המשימה שלו בחיים. זה מתסכל. איך מתמודדים עם התסכול הזה, שלעולם אין מספיק זמן? רק באמצעות נס. הנס הוא לא שיתנו לך אלף שנים או עשרת אלפים שנים - כי אולי גם הן לא מספיק זמן...

נד ראה ד"ה "לא תהיה משכלה" תרצ"ב (בסופו) ושי"נ; לקוטי מוהר"ן תורה ס.

נה בראשית כד, א.

נו ראה זהר ח"א רכד, א.

נב ראה ילקוט שמעוני בראשית רמז ז; ויקרא רמז תקיג.

נג ע"ז כה, א.

ששייכות לספירות הגבוהות יותר, המוחין – חכמה, בינה ודעת – וגם לכתר שמעליהן.

דעת: עמידה בנסיון עמידה ועמידות

המלה שמשתמשים בה בתורה בשביל עצירת השמש היא 'עמידה' – זו מלת מפתח. הנס המפורש כתוב אצל יהושע, והפסוק הוא "ידם השמש וירח עמד"^נ, ואחר כך כתוב "ויעמד השמש" (שגם השמש עמדה). זהו פסוק מאד קצר – כל הנס של יהושע הוא פסוק אחד, "ידם השמש וירח עמד" ובהמשך "ויעמד השמש" – ומלת המפתח בו היא עמידה.

אחד השימושים החשובים של 'עמידה' – גם בתורה, בלשון הקדש, וגם באנגלית ובשפות נוספות – הוא עמידה בנסיון. כאשר יש לאדם נסיון קשה בחיים והוא צולח אותו – הוא 'עומד בנסיון'. אברהם אבינו התנסה על ידי הקב"ה עשר פעמים ועמד בכולן^{נב}. הנסיון הכי גדול היה בעקדת יצחק, כשהוא היה מוכן להקריב את בנו כנגד כל ההבנה וכל הרגשות שלו. באותו רגע, כשהוא לקח את הסכין והושיט את היד לשחוט את בנו, העולם עמד. השמים נפתחו, המלאך הופיע ואמר 'אל תעשה זאת, ה' לא רוצה זאת, זה היה רק נסיון, רק מבחן'. אפילו ששמעת מפי ה', הוא לא אמר לך להקריב אותו – ה' לא אמר לך לשחוט אותו, אלא רק להעלות אותו ולהוריד אותו^{נב}. כשאברהם עמד בנסיון – וכל אחד אחריו, "מעשה אבות סימן לבנים"^{נב} – זו מדת האמת. כתוב בתנ"ך^{נב} שכל העולם הזה הוא עולם

מלכות: עצירת העולם מול גילוי אמת המלכות אפילו יותר סובייקטיבית: מישהו כתב שאולי הרעיון של עצירת השמש היא רק דימוי, כמו הביטוי 'כשקנדי דבר העולם עצר' (When Kennedy spoke the world stood still). אני מצטט מה שהוא כתב... לפעמים יש חויה גדולה – במקום קנדי נגיד מלך המשיח, כאשר המשיח יבוא וידבר לעם כולם ירגישו שהזמן עצר. למה ירגישו שהזמן עצר? זו מחשבה מאד יפה, כי היא בדיוק ההסבר הפסיכולוגי מה קורה מול גילוי של אמת. אמת היא כל כך לא טבעית בעולם שלנו – עולם השקר – עד שכאשר מופיע משהו אמתי (איני יודע אם קנדי דבר אמת...) הטבע עוצר, העולם עוצר. העולם עוצר כאשר האמת מתגלה.

שוב, זו מחשבה מאד יפה. זו תכונה ששייכת למלכות האמתית. קנדי הוא לא המלכות האמתית, אבל מי שאמר זאת חשב שבאותו זמן – לראשונה מזה זמן רב – היה איזה גילוי מאד כריזמטי של מלכות. כאשר משיח יופיע וידבר אלינו העולם יעצור. הביטוי שלנו לחוית הנוכחות של משהו כל כך פנטסטי, שאי אפשר לתאר במלים, הוא שהכל נעצר.

כל המחשבות האלה הן אמת – כולן מדברות על אמת שגורמת לשמש לעצור, גורמת לזמן לעצור. כל רעיון הוא צבע אחר, ספירה אחרת, כח אחר בנשמה, בקשת-בפרצוף כאן. כל כך יפה – עבורי – לקרוא את המכתבים השונים שאנשים כתבו.

ב. הטעמים כנגד כחב"ד

כעת נאמר עוד כמה הסברים כדי להשלים את הפרצוף. דברנו עד כאן על שבע מדרגות ששייכות לשבעת ימי הבריאה, שבע מדות הלב, אבל צריכות להיות גם המדרגות

נד יהושע י, יג.

נח אבות פ"ה מ"ג.

נט בראשית רבה נ, ח.

ס ראה סוטה לד, א.

סא אג"ק יא. ראה גם לקו"ת ראה יט, ב (ריש ד"ה "אחרי ה"א תלכו"). דר"מ צ"ד ה"ל הנ"ל (קפה, ב).

בנסיון כל העולם עוצר. למה? כמו שאמרנו קודם, כאשר אברהם הושיט את היד למאכלת לשחוט את בנו העולם עמד דום. האמירה שכאשר קנדי מדבר העולם עוצר היא רק חויה סובייקטיבית, אבל כשאברהם עמד בנסיון העולם באמת עצר. הרבה פעמים אומרים שכאשר צדיק – "ועמך כלם צדיקים"³⁰, כל אחד יכול להיות אותו צדיק, אפילו יהודי פשוט – עומד בנסיון כל הנשמות וכל המלאכים מגן עדן באים לראות זאת, העולם עוצר. את הסיפור של נקדימון בן גוריון קוראים כסיפור יפה, אבל עבורו הוא היה נסיון גדול. אפילו אחרי ירידת הגשמים – כשהיה לילה, שוב יש נסיון, והוא חוזר לבית המקדש ומתפלל עוד לה' לקדש את שמו, נגד הטבע.

ההסבר שאדם שעומד בנסיון גורם שהטבע יעצור – הטבע נעצר כדי להסתכל עליך! – הוא מדרגת הדעת. זהו הדבר הכי מדהים שה' ברא בעולם, אדם שעומד בנסיון. גם עמידת השמש על ידי משה ויהושע היתה כרוכה בעמידה בנסיון – עליהם היה להעמיק את האמונה-התקשרות שלהם בעצמותו יתברך הכל יכול, החפץ למען צדקו והבוחר בעמו ישראל באהבה, שתתגלה לעיני כל (והם עשו זאת בדרך של "צדיק גוזר", כנ"ל).

בינה: עמידה נצחית

מעל העמידה בנסיון יש עוד מדרגה של עמידה: 'עמידה' משמשת בעברית גם לנצחיות. לא רק 'עמידות' פשוטה, או 'קיימות' (sustainability) – מלה אפילו יותר חשובה, שאולי יהיו לנו שיעורים עליה, מלה מאד חשובה היום בעולם, למי שמכיר – הכל קשור. העולם הזה הוא עולם מוגבל, יש לו התחלה וסוף. יש גם עולם שאין לו התחלה וסוף? כן. העולם

של נסיונות – כל אחד כאן נברא לשם כך. לא משנה מה המשימה לשמה נשלחת לעולם, כל אחד במשימה האישית שלו נמצא כאן בשביל לעמוד בנסיונות. זהו משהו עקרוני ויסודי ביחס לעולם הזה. כדי להצליח בירידה לעולם צריך לעמוד בכל הנסיונות. בעברית עמידה היא גם עמידות, חוזק וחוסן. יש לכך עוד מלה באנגלית, מלה טובה כי משקפת אותו רעיון שקיים גם בעברית – fastness – שפירושה לא רק ריצה מהירה אלא גם אחיזה חזקה. באידיש אומרים 'פעסט', במובן של חוזק ועמידות. המלה הזו היא גם תיאור לטירה, למבצר – מקום עמיד וחזק. בסיפורי רבי נחמן בת המלך שנחטפה נמצאת בטירה. שוב, בעברית היינו 'עמידות'.

כשעומדים בנסיון – העולם עומד

מה קורה כאשר אדם עומד בנסיון? כל ירידתנו לעולם היא לתכלית זאת. החסידות מסבירה³⁰, לפי פסוק בתורה – "כי מנסה הוי' אלהיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את הוי' אלהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם"³⁰ – שכאשר אדם עומד בנסיון הוא הופך את האמונה לדעת. כל הנסיונות הם נסיונות באמונה, האם אתה באמת מאמין. יש נסיונות שונים, כמו הנסיון של יוסף הצדיק באשת פוטיפר, בעריות, אבל כתוב³⁰ שהתוכן העמוק של כל הנסיונות, גם נסיון התאוות, הוא באמונה, ואם אתה עומד בנסיון אתה זוכה לדעת חדשה. זו הסבה שה' עושה נסיונות, כי אדם שלא עמד בנסיונות לעולם לא יגיע לדעת ה' באמת. הוא מאמין בה, אבל האמונה שלו לעולם לא תהפוך לדעת. אם לאדם יש את הזכות הזו, של עמידה בנסיון, שהופכת את האמונה לדעת – הוא נעשה מסוגל לעצור את הטבע. ברגע העמידה

סב דברים י, ד.

סג פרי הארץ וירא, וראה סיום ד"ה "אחרי" בדרמ"צ (כנ"ל בהערה סא).

נצחי. האדם – בניגוד לחיות – עומד ישר, על שתי רגלים. למה? כי הוא אמור לחיות לנצח. רק החטא השווה אותו לחיות, אבל להיות 'עמיד' היינו לחיות לנצח. מי שמגיע למדרגה הזו של אמת – המדרגה של "עלמא דקשוט", הבניה – יכול לגרום לשמש לעמוד, כי העמדת השמש היא לא רק עצירתה, אלא הפיכתה לקיימת לנצח. הוא עושה טובה לשמש, כשהוא מעמיד אותה הוא מנציח אותה, כי הוא הגיע למדרגת הנצחיות הזו של אמא.

חכמה: אמת במהירות האור

חכמה קשורה לבניה – הם אבא ואמא. הזכרנו השנה¹⁷ פסוק חשוב בתהלים – "שלח אורך ואמתך המה ינחוני". קודם הזכרנו שאליעזר אומר "אשר הנחני בדרך אמת" – כאן פסוק של "המה ינחוני". מבקשים מה' שישלח את אורו ואת אמתו כדי להנחות אותי. יש שני דברים שמנחים אותי בחיים – אור ואמת. כל אחד צריך שילכו לפניו אור ואמת – האור והאמת של ה' – כדי להנחותו.

רש"י על הפסוק אומר פירוש מדהים – מפירושי רש"י הכי מדהימים בתנ"ך... – ש"אורך" היינו משיח ו"אמתך" אליהו הנביא. מבקשים מה' "שלח" – את מי תשלח? מבקשים ש'שלח משהו' – שלח לי את המשיח ושלח לי את אליהו הנביא, שמבשר את ביאת משיח וגם משלים אותה. יש שני שותפים בגאולה – אחד נקרא "אורך" והשני "אמתך", והם באים ומופיעים יחד, מביאים את הגאולה. אור הוא גם מלה נרדפת לחכמה בכל התנ"ך. גם המשמעות הפשוטה של אמת קשורה לחכמה – איפה אני מזהה אמת? בחכמה. כמו שאמרנו בשיעור הראשון, המקום

שלנו הוא "עלמא דשקרא", אבל יש גם עולם אחר, "עלמא דקשוט". איפה עולם האמת? לא בעולם הזה... עולם האמת הוא אמא בקבלה, בינה, הספירה שמעל הדעת. כשמגיעים לעולם האמת הכל עומד – עמידה אומרת שמשוהו קיים לנצח, זו משמעות העמידה בתורה.

בהגדה של פסח קוראים את סיפור יציאת מצרים, ואחד הקטעים הכי חשובים הוא "והיא שעמדה" – ההבטחה של ה', או השכינה עצמה עמדה בעבורנו. "והיא שעמדה" בגימטריא אמת¹⁸. זו אחת המשמעותות החשובות של אמת, משהו שקיים לעד. השכינה – מדרגת אמא בקבלה – היא שעומדת לנו. ה' קיים את הבטחתו אז וימשיך לקיים אותה בעתיד.

בהפטרות שבוע שעבר קראנו על אשה שצעקה לאלישע הנביא. הוא שאל מה יש לה בבית והיא אמרה שרק "אסוך שמן"¹⁹. הוא אמר שתביא הרבה כלים ריקים מבחוץ ותתחיל למלא אותם, והיא עשתה זאת – מלאה מטפת שמן עוד כלי ועוד כלי – עד שנגמרו הכלים. היא שאלה כלים מהשכנים, וכאשר היא אמרה לבנה שיעביר עוד כלי ואמר שאין עוד כלי אז "ויעמד השמן"²⁰. השמן זרם וזרם, בלי גבול, עד שנגמרו הכלים. המשמעות הפשוטה של "ויעמד השמן" היא שהשמן עצר, אבל חז"ל²¹ אומרים "עד שיחיו המתים" – שהשמן עמד בעמידה נצחית, ויקיים אותה ואת בניה עד תחית המתים.

האשה הזו גם עמדה במבחן רוחני, וקרה לה נס – דרך הערוץ של אלישע הנביא – אבל עמידת השמן אומרת שהשמן הופך להיות נצחי. זהו לא השמן של העולם הזה, אלא שמן מעולם אחר – 'שמן עמיד'. משהו עמיד הוא

סה ראה גם שיעור כ"ג חשון ע"ט (אמונה ובטחון 17, נדפס ב"ואביטה" מקץ).

סו מלכים ב ד, ב.

סז שם פסוקו.

סח בראשית רבה לה, ג.

סט שיעור אור לכ"ה אלול ע"ח; כ"ה אלול ע"ח; מוצאי ט"ו תשרי ח"ב בהערה.

ע תהלים מג, ג.

הראשון בו מופיעה האמת הוא החכמה, והיא יורדת עד המלכות. גם כאן יש רעיון שמישהו כתב, שאולי העמדת השמש מתייחסת באופן מסוים לתיאורית היחסיות של אינשטיין. הוא לא כתב יותר, אבל כפי שדברנו כמה פעמים – לפי תיאורית היחסיות של אינשטיין אם מגיעים למהירות האור הזמן עומד. התורה נקראת אור, ואם אדם נעשה אחד עם האור, כולו אור – ולפי רש"י היינו שכל המחשבות שלו הן על משיח, כמו שהרבי אמר, 'תפסיק לחשוב על שום דבר אחר, תפסיק לדבר על כל דבר אחר, רק תחשוב ותדבר על משיח', שנקרא אור – הוא מגיע למהירות האור, ואז לפי אינשטיין, הזמן עוצר, השמש עוצרת. זו מחשבה במדרגה של ספירת החכמה – שלשת הצדיקים הללו הם תופעה של אור ("אור צדיקים ישמח [משיח]^{קו}). כפי שאמרנו קודם, שחסד ואמת הולכים יחד, כאן אור ואמת הולכים יחד, עולים מדרגה אחת למעלה בקו הימין של עץ החיים – אור ואמת הם אחד, ואור הוא מעל הזמן, באופן פיזי.

כתר: כח המניע הבלתי מתנוועע

מה מעל, בכתר? חשבתי שהיום יהיה השיעור האחרון על אמת, אבל תודות לכל האנשים שיצרו את השיעור הזה – כל מי שכתב מכתב – צריכים להמשיך בנושא עוד שיעור (או כמה)... כעת רק נשלים את מדרגת הכתר, נושא שיכול להיות שיעור שלם בפני עצמו^{כז}:

כאן חוזרים למה שדברנו על אמת לפי הפילוסופים. מתאים לכך שמגיעים לחנוכה, חג המאבק בהלניזם, הפילוסופיה היוונית.

עא משלי יג, ט.

עב ראה לקמן שיעור ר"ח כסלו.

עג בראשית ט, כז.

עד ע"פ איכה רבה ב, יג.

עה ראה הכתב והקבלה שמות ו, ז; דברים לב, לט.

עו שמות כא, יג.

עז ראה מו"נ ח"ב בהקדמה ובפ"א.

עח לקו"מ נב.

ג. שאלות ותשובות אמת – כח תחית המתים

שאלה: במקרה של אסון/פטירה מברכים "ברוך דין האמת" – למה ה"אמת" קשורה ל"דין"?

תשובה: זו שאלה טובה. אמרנו שכאשר עושים חסד עם מי שנפטר זהו "חסד של אמת" – חסד שלא מצפים לשום תמורה עליו. כשאדם נפטר הוא גם עובר לעולם האמת, אך יש מובן עוד יותר עמוק של אמת בפטירה – אנחנו מאמינים שהנפטר 'עמיד', שהוא יקום בתחית המתים ויחיה כאן לנצח. בכל אופן, יש משהו בפטירה שמזכיר לנו את האמת של תחית המתים, שה' יחזיר את המתים לחיים. זהו אחד מסודות המלה **אמת** עצמה, שהיא **א** מחיה **מת**⁹ – אלף היינו "אלופו של עולם", הקב"ה, והוא מחיה את המת. זו הסבה שאמרנו קודם שאליהו נקרא אמת (בפסוק "שלח אורך ואמתך") – כי הוא החיה מת, החיה את הילד. כאשר הוא החיה את הילד אמרה אמו "עתה ידעתי כי דבר הוי' בפין אמת"¹⁰. מיהו הילד? הנביא יונה, שכתוב ששם אביו הוא אמת¹¹ – לשון אמת. חז"ל¹² אומרים שאין מדובר באביו הביולוגי, אלא באליהו שהחזיר אותו לחיים. אמת היא הכח להחזיר לחיים. היא לא רק הכח להעמיד את השמש, אלא הכח להחיות את המת.

"נקודה בהיכלא"

שאלה: הרב דבר על היסוד כנקודה שכוללת הכל, ויש בה כח לעצור את הזמן. האם נכון לומר שהנקודה שכוללת הכל היא הנקודה שבתוך ה-ב הראשונה שבתורה?

היא מזיזה הכל – היא כח של שמירת ה' כשאתה בתוך הבית וכשאתה יוצא מהבית ("הוי' ישמך צאתך ובואך מעתה ועד עולם"¹³). האמת הופכת אותך ל"כח המניע הבלתי מתנועע", ואז יש לך הכח להזיז דברים או לדאוג שלא יזוזו. אתה מחליט אם השמש זהה או לא, כי אתה "כח המניע הבלתי מתנועע". עד כאן ההסבר בכמה מלים.

סיכום

נסכם את פרוץ הפירושים שראינו היום:

כתר

כח המניע הבלתי מתנועע

בינה	חכמה
עמידה נצחית	אמת במהירות האור

דעת

עמידה בנסיון

גבורה	חסד
טבע שני	אהבת אמת

תפארת

כח התורה

נצח והוד

כדיק גוזר ועשיר מתפלל

יסוד

מועט המחזיק את המרובה

מלכות

עצירת העולם מול גילוי אמת

שיהיה חדש כסלו שמח, חדש של גאולה, י"ט כסלו וחנוכה – החג שהבעש"ט הכי אהב.

9 ראה סוד ה' ליראיו שער א פכ"ב הערה לו.

10 פא מלכים-א יז, כד.

11 פב יונה א, א.

12 פג ראה זור ח"ב קצז, א; שער הגלגולים הקדמה לב.

עט תהלים קכא, ח.

למה יש בעולם אנשים שעדיין לא יהודים? גר הוא נשמה כזו שעל יהודי להסתכל בה ולהתדמות לה – מי שעשה שינוי מוחלט. כל אחד מאתנו צריך להגיע למדרגה הזו, שהיא התשובה המוחלטת. הגר הוא דוגמה לחיקוי עבור כל יהודי. אז כולנו נהיה גרים וכולנו נצטרף יחד. בצירוף הגר לעם ישראל ישנה מרכבה של ארבע רגלים – כהן-לוי-ישראל-גר צדק – שמקבילה גם לאותיות שם הוי' ב"ה:

י	כהן
ה	לוי
ו	ישראל
ה	גר צדק

ה-ה האחרונה נקראת "אור חוזר". גר הוא אור שחוזר ומלמד את כל המדרגות העליונות – אלו שנולדו יהודים – על כח הגיור. הכח למטמורפוזת בא מלמטה. אפשר לומר שהאור בא מלמעלה אבל כח השינוי מלמטה – "שלח אורך ואמתך", אור מלמעלה ואמת מלמטה, וכמו שנאמר "אמת מארץ תצמח"¹⁰. הזכרנו ש"חסד ואמת" שוים **חתן וכלה** – החתן בא מלמעלה, "אור ישר", והכלה באה מלמטה, "אור חוזר".

¹⁰ פו תהלים פה, יב.

שבה כלולה כל הבריאה?

תשובה: זו מחשבה נכונה – הזהר¹⁰ קורא לנקודה זו "נקודה בהיכלא". ה-ב היא היכל, שבתוכה יש נקודה. הנקודה היא השראת שכינה שיש במקדש. כל בית (האות ב היא לשון בית) הוא מקדש מעט, וכל לב הוא מקדש מעט – הנקודה שבו נקראת "רעותא דלבא", ששולטת גם על המח. המח שליט על הלב, אבל רעותא דלבא, פנימיות הלב, שולטת על המח¹⁰.

גרים – דוגמה להשתנות

שאלה: מה ההבדל בין טבע שני של מי שנולד יהודי לטבע שני של מי שלא נולד יהודי והתגייר?

תשובה: זו שאלה מצוינת. כתוב שבעל תשובה אמתי – אפילו אם הוא נולד יהודי – הוא כמו גר. הגר הראשון הוא אברהם אבינו, כמובן, שנקרא "ראש כל הגרים". הוא הדוגמה עבורנו בחיים. אמרנו קודם ש"מעשה אבות סימן לבנים" – הסימן הראשון שיש לחיינו, האב הראשון שלנו, הוא אברהם אבינו, שיש לו את הכח לעשות מטמורפוזת מוחלטת בחיים ולהתקרב לה' כמו גר, ועלינו להתדמות אליו.

¹⁰ פד ראה זהר ח"א טו, א-ב.

פה לקוטי תורה (אדה"ז), דרושים לר"ה נח, ד.

תיכון **יעלת חן** בנשיאות הרב **יצחק גינזבורג** שליט"א מזמין אתכם להכיר את התיכון מקרוב,

התיכון נמצא בירושלים ובו בנות לומדות חסידות ברמה גבוהה

לצד לימוד מקצועות החול על טהרת הקודש.

לפרטים והרשמה לערב הכרות וימים פתוחים: 052-7906885 או graipel.mm@gmail.com

סבת כל הסבות

קיצור מהלך השיעור

בסעודת ר"ח כסלו השלים הרב נושא שדובר בשיעורים החדשיים באנגלית בתקופה האחרונה (שהאחרון שבהם הוא השיעור הקודמת בחוברת זו) – נושא האמת והקשר שלו להעמדת השמש. בתמצית, השיעור שלפנינו משלים שתי נקודות עיקריות מהשיעור הקודם – 'התעצמות' האמת עם "כח המניע הבלתי מתנועע", שהוא-הוא "סבת כל הסבות", והתבוננות במדרש על הפעמים בהן עמדה החמה – אך הוא מעמיק, מתרחב ומתפשט לכיוונים רבים נוספים (ואף נותן פתיחה ראשונית לנושא גדול – מיסודות החקירה והקבלה – שנתבאר בשיעור שאחריו).

הפרק הראשון עוסק באות של כסלו – האות **ס** – הקשורה גם ל"סוף" הכל (כרמז ב-**ס** רבתי בתנ"ך) וגם ל"סבה" הראשונה בה מתחיל הכל (כרמז ב-**ס** הראשונה בתורה), בסוד "נעוץ סופן בתחלתן".

הפרק השני מעמיק בהבדל בין שני מושגים דומים – "סבת כל הסבות" ו"עלת כל העלות". **הפרק השלישי** נוגע בקשר בין 'אמת' ל"סבת כל הסבות" ומרחיב ברמזים מתמטיים מופלאים העולים מ"סבת כל הסבות". לקוצר היריעה, מפרק זה הושמטת-ת-פרק העוסק בחלוקת החדשים לארבע תקופות השנה – והוא נשלח במייל לרשימת התפוצה (שכולם מוזמנים להצטרף אליה). **הפרק הרביעי** משלים התבוננות נפלאה במדרש על עמידת החמה, ומפתח את שלשה שעמדו להם חמה לפרצוף שלם של שבע פעמים בהן עמדה החמה.

א. א. ס – "נעוץ סופן בתחלתן" – "סוף כל הנסים"

כידוע, בספר יצירה כתוב שלכל חדש יש אות בה ברא אותו הקב"ה, והאות של החדש שלנו, חדש כסלו, חדש הגאולה, היא **סמך** – "סומך הוי' לכל הנפלים וזוקף לכל הכפופים".^א ידוע שבתנ"ך כל אות מופיעה פעם אחת רבתי ופעם אחת זעירא. ה-**ס** הרבתי בתנ"ך פותחת את הפסוק שבסוף ספר קהלת, במלה "סוף" – "סוף דבר^ב הכל נשמע את האלהים ירא ואת

נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה. אדר"ח כסלו ע"ט – כפר חב"ד. סעודת ר"ח כסלו – לע"נ ר' ראובן מרנץ ע"ה.

א תהלים קמה, יד.

ב את ה-**ס** רבתי של "סוף" נחשב במילוי, **סמך** = 120 =

מצותיו שמור^ג כי זה כל האדם".^ד

חז"ל אומרים שאסתר היא "סוף כל הנסים"^ה, אבל חנוכה היא אחרי אסתר – סימן

סס, אזי "סוף" = "דבר"! והוא סוד **אלהים = כלי הוי', עולם-סוף = כלי אלהים (= סוף) וכו'** – **ס** הוא סוד **כלי** (כששם הוי' ב"ה מתלבש ב-**יג כלים** – סוד **יג** מדות הרחמים, "מדה" היינו "כלי" – אזי מקבלים "**לעשות**", **אל** פעמים **הוי'**, סוף מעשה בראשית).

ג יש בפסוק שלשה פעלים: "נשמע... ירא... שמור", שאר תבות הפסוק עולות 2000, סוד ה-**ב** רבתי של "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". "נעוץ סופן – סוף דבר – בתחלתן – בראשית ברא".

ד יב, יג.

ה יומא כט, א.

ו כמפורש בגמרא שם שמה ש"אסתר סוף כל הנסים" היינו מצד שאסתר "נתנה להכתב", אבל באמת חנוכה "סוף כל הנסים".

ממד נוסף. אצל הראשונים קוראים לממדים 'רחקים'³ – ה-י שבתוך ה-ה היא עוד רוחק, עוד ממד, ואז מתחילה להתהוות המציאות הנבראת. אמנם, ה עילאה היא עדיין "עלמין סתימין דלא אתגליין"⁴, מציאות נעלמת, ורק ה תתאה היא "עלמין דאתגליין".

בכל אופן, בתוך המחשבה יש את ה-י, ה-ו וה-ז – לכן כתוב ש"סוף מעשה במחשבה תחלה" היינו בתחלת המחשבה, ב-י של המחשבה, שהיא נקודה חסרת ממדים. בשטח יש שני ממדים, בקו ממד אחד, אבל בנקודה יש אפס ממדים, אין בה שום רוחק. אין שום תפיסת מקום בנקודה הזו, והיא ה"מחשבה תחלה" עליה כתוב "סוף מעשה במחשבה תחלה" ו"נעוץ סופן בתחלתן". זו בעצם העבודה שלנו בחדש כסלו, לגלות את ה"נעוץ סופן בתחלתן".

"נעוץ סופן" ב"סבת כל הסבות"

יש עוד מלה ל"מחשבה תחלה" הזו, עוד מלה שמתחילה ב-ס, ובעיקר עליה נדבר כעת – סבה. ידוע שהקב"ה נקרא בלשון הזהר" – ובעוד מקומות, בכל הספרים הקדושים – "סבת כל הסבות". כמו שבמחשבה יש שלשה שלבים, נקודה-קו-שטח בתוך המחשבה, גם בסבות: יש את נקודת הסבה, שהיא הסבה הראשונה, שאין בה שום תפיסה בכלל – רק נקודה. יש סבה שבגדר קו, שמובנו גם תנועה לקראת יעד מסוים. יש את הסבה שהיא כבר שטח, שני ממדים, אורך ורוחב.

שוב, הקב"ה הוא "סבת כל הסבות". אם כן, עבודת חדש כסלו – שנברא באות ס – היא לראות איך הסוף ("סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם") נעוץ בהתחלה, תחלת המחשבה, שהיא

שעוד יותר סוף כל הנסים. י"ט כסלו הוא אחרי חנוכה – סימן שעוד יותר סוף כל הנסים. נמצא שכל הנסים אחר כך, עד ביאת המשיח, הם בגדר "סוף כל הנסים" ו"נעוץ סופן בתחלתן"⁵ – "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"⁶.

"סוף מעשה במחשבה תחלה"

אחד המאמרים החשובים של "סוף" (אותו אומרים ב"לכה דודי") הוא "סוף מעשה במחשבה תחלה". ביטוי הקשור גם ל"נעוץ סופן בתחלתן". מהי ה"תחלה"? נקודת המחשבה ("מחשבה תחלה"). כתוב⁷ שבשם ה' ה"תחלה", האות הראשונה, היא י, אבל בתוכה במילוייה גופא יש שלש אותיות – יוד – י – היא נקודה, ו היא קו ו-ד היא כבר שני קוים, שני ממדים, היוצרים שטח. זהו אחד הסודות החשובים של האות י – יוד – שהיא נקודה-קו-שטח. כתוב שהכל נמצא בתוך המחשבה – "י על שם המחשבה נאמרה", כפי שמביא רש"י בתחלת שירת הים, על "אז ישיר משה"⁸. אם כן, בתוך המחשבה גופא יש את הנקודה של המחשבה, הקו של המחשבה והשטח של המחשבה.

למה גם השטח הוא עדיין מחשבה, ולא דבור או מעשה? כי כל דבר במציאות הממשית הוא בעל שלשה ממדים. מציאות תלת-ממדית מתחילה מה-ה של שם הוי". ב-ה יש את שני הקוים של ה-ז ועוד נקודה-רגל קטנה, והאבן עזרא מסביר – וכך מובא בספרים הקדושים – שהנקודה הזו היא בעצם ממד שלישי. על הדף אי אפשר לכתוב שלשה ממדים, אך מפרידים את רגל ה-ה מהראש כדי לסמן שזהו

ז ספר יצירה פ"א מ"ז.

ח מיכה ז, טו.

ט ראה גם הזמן הפנימי, מאמר "למצוא את האני" לחדש אלול.

י ראה מלכות ישראל ח"א מאמר "נקודה, קו, שטח" והנסמן שם.

יא שמות טו, א.

יב ראה מגיד משנה על רמב"ם הלכות שבת פ"ז הי"ב; פירוש הגר"א על ספר יצירה פ"א מ"ה.

יג הקדמת תקוני זהר יז, א ("פתח אליהו").

הקשורה אליה עצמה. צריך לחכות הרבה זמן עד שה-ס מופיעה, אבל כשהיא מופיעה – היא מופיעה בצורה מיוחדת ביותר, בתוך המלה "סב" – סבוב הוא עגול, צורת האות ס.

כמה שוה "שם האחד"? שם חי, משיח. משיח הוא "שם האחד פישון" ו"הוא הסבב את כל ארץ החוילה". חז"ל¹⁷ אומרים שארץ החוילה היא ארץ ישראל – צריך להבין למה ארצנו הקדושה נקראת כך – "וזהב הארץ ההוא טוב", "אין טוב אלא תורה", ו"הזהב היינו תורת ארץ ישראל, תורה מיוחדת שאנו לומדים בארץ, מה שמתחדש כאן מתוך האויר, "אוריא דארץ ישראל מחכים"¹⁸. והנה, הערך הממוצע של שלש התבות הראשונות בפסוק, "שם האחד פישון" ושלש התבות האחרונות בפסוק, "אשר שם הזהב", הוא ארץ ישראל!

[אחרי "הוא הסבב" של הפישון כתוב "הוא הסובב" על הגיחון. מה ההבדל? "הסבב" הראשון חסר ו"הסובב" השני מלא ו. חסר ו היינו אתכסיא, דרגה יותר עליונה של סובב כל עלמין, ו-ו היינו המשכה, אתגליא. בתחלת קהלת – שמסיים "סוף דבר וגו'" – כתוב "סובב סבב הולך הרוח"¹⁹, רמז לשני הנהרות, הפישון ש"סבב" והגיחון ש"סובב". הנהרות הבאים, החדקל והפרת, כבר לא סובבים – כנראה הם פחות קשורים ל"סבת כל הסבות" (ויותר ל"עלת כל העלות", כדלקמן).]

סוד תיקון חוה

יש רמז יפה ב"החווילה" – החו אותיות חוה ו-ילה שוה אדם. יש כאן זיווג אדם וחווה, כאשר חוה בראש, "אשת חיל עטרת בעלה"²⁰.

הסבה הראשונה, סבת כל הסבות (והוא סוד ה-ס רבתי שב"סוף דבר" – 'רבתי היינו השרש שלפני הצמצום, ולא 'סתם' לפני הצמצום, שרש אתוון ברבין הוא הדלוג הראשון מעצמות לאור אין סוף, כפי שמסביר רבי הלל מפאריטש²¹).

יש גם קשר דקדוקי בין השער של 'סוף' (סוף) לשער של 'סבה' (סב), כי ב-ף מתחלפות באותיות בומפ מהשפתים, כך שסוף ו-סבה היינו הך – "נעוץ סופן בתחלתן". באותיות בומפ גופא ה-ב היא ההתחלה וה-פ הסוף, אבל הן ממש אותו דבר, עד כדי כך שכתוב שה-ב הרבתי של "בראשית" (שהיא גם ה-ב של הסבה הראשונה, ה"מחשבה תחלה") מוקפת ב-פ לבנה (כידוע אצל סופרי סת"ם, שאם כותבים פ בכתב אשורי הלבן שבתוכה, ה'פנים' שלה, הוא ב וממילא את ה-ב מקיפה פ לבנה) – זה גופא הסבה, ה"נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן".

ה-ס הראשונה במעשה בראשית

סבה היא לשון סובב. ידוע שבכל מעשה בראשית, בהם ה' ברא את הכל, לא מופיעה האות ס – פלא. כאילו חדש כסלו – שנברא באות ס (והיא האות השניה בו) – לא נמצא בבריאה. איפה ה-ס של כסלו? צריך לחכות עוד כמה פסוקים, לסיפור השני של מעשה בראשית. שם כתוב: "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. שם האחד פישון הוא הסבב את כל ארץ החוילה אשר שם הזהב וגו'". ה-ס הראשונה נמצאת במלה "סבב" (והיא מופיעה בדיוק לאחר ס אותיות מ"ונהר יצא מעדן וגו'". נהר = ס במספר קדמי²²). זו תופעה פלאית, כי אין עוד אות שמופיעה פעם ראשונה במלה העיקרית

טז בראשית רבה טז, ד.

יז אבות פ"ו מ"ג; ברכות ה, א.

יח ב"ב קנח, ב.

יט קהלת א, ו.

כ משלי יב, ד.

יד מובא בבלקוטי הגהות לתניא (הוצאת קה"ת) עמ' פט. ונתבאר באורך בשער "שלשה דילוגים" בסוד הו"י ליראין.

טו בחשבון זה נהר מתחלק לנה-ר: נה = אבגדהוזחט י; ר = כלמנס (סוד השם הקדוש י-ה).

בין סבה לעלה? זו סוגיא גדולה בחסידות¹³. בעלה ועלול העלול כלול בעלה – כמו עובר ברחם האם – והוא נולד-מתהווה ממנה. יש איזה יחס בין העלול לעלה, כמו בין העובר לאמא. לעומת זאת, לסבה אין יחס למסובב – היחס הוא יותר על דרך יש ואין.

הנושא שלנו הוא "סבת כל הסבות", שבלשון החסידות היינו אור אין סוף הסובב כל עלמין. באמת ה-ס לא מופיעה בספור הראשון של מעשה בראשית, כי ענינו 'ממלא כל עלמין', אין שם ס. ס. היא אור של גאולת חדש כסלו – של ' כסלו, 'יט כסלו וחנוכה – אור שבא מהסובב כל עלמין.

חנוכה הוא החג היחיד שמחבר שני חדשים, כסלו-טבת, והאות של טבת היא כבר ע (= סובב, לרמוז על שרש הממלא שבסובב). אם ה-ס של כסלו היא גילוי "סבת כל הסבות" כנראה ה-ע של טבת היא גילוי "עלת כל העלות". אם כן, יש בחנוכה כח של גילוי העצמות, שמייחד את "סבת כל הסבות" עם "עלת כל העלות", את אור אין סוף הסובב כל עלמין עם אור אין סוף הממלא כל עלמין, על דרך "לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה ליחוד שם יה ב-וה ביחודא שלים בשם כל ישראל".

סבה ועלה – סב ועול ימים

בזהר חדש¹⁴ מובא על "סבת כל הסבות" ("סיבתא דכל סיבתין") שהוא "סבא דסבין" והוא-הוא "עתיקא". לפי זה כסלו הוא חדש של סבין, חדש של האות ס – כנראה לסבא יש זיקה לאוא"ס הסובב כל עלמין¹⁵. שוב, כתוב בספר זהר חדש, ש"סבת כל הסבות" היינו עתיקא, שהוא עתיק יומין – אחד זקן

יחוד זה הוא הוא סוד המלה "סבב" בגימטריא "החווילה" (אדם-חווה)¹⁶. בהמשך כתוב על בריאת חוה – איך ה' לקח את הצלע מאדם וכו' עד לפסוק "ויסגר בשר תחתנה"¹⁷.

הרמז כבר מתחיל לתרץ קושיא אדירה על הזהר הקדוש: כתוב בזהר¹⁸ שה-ס הראשונה בתורה היא במלה "ויסגר". כל המפרשים מקשים – איך אפשר לומר כך? הרי יש שתי ס לפני כן, "הוא הסבב" של הפישון ו"הוא הסובב" של הגיחון! רק בהמשך כתוב "ויסגר בשר תחתנה". אלא מה? "הסבב" הראשון – עליו מדלג הזהר כשהוא עוסק ב-ס הראשונה בתורה – כולל בתוכו את חוה (כנ"ל בסוד "החווילה").

גם שם הנהר רומז לתיקון חוה, תיקון הנפש – פישון אותיות "ונפשי", "ונפשי כעפר לכל תהיה" (כנודע שתיקון חוה, תיקון הנפש, הוא על ידי השפלות של יסוד העפר) – ו-חווה רמוזה גם ב"אשר שם הזהב". כלומר, ארץ ישראל, "ארץ החווילה אשר שם הזהב", היא מקום המצאה של חוה – מקום פגיע, בדוגמת פגיעותה של חוה לפגיעת הנחש. הנחש, בחכמת-ערמתו, ידע שאם יצליח לפתות את חוה יגיע גם לאדם, כי חוה יודעת לפתות את בעלה. כנראה שגם פה, בארץ, יש סכנת פיתוי הנחש. את הפגיעות של חוה – שגורמת גם לאדם להיות פגיע – יש לתקן-לסגור ב"ויסגר בשר תחתנה".

ב. "סבת כל הסבות" ו"עלת כל העלות"

"עלת כל העלות וסבת כל הסבות"

כמו שקוראים לקב"ה "סבת כל הסבות" קוראים לו גם "עלת כל העלות"¹⁹. מה ההבדל

כא גם רמז זה קשור לארץ ישראל: ארץ ישראל = 13 (אחד-אבהה) פעמים "סבב". "החווילה" (סוד "דובק [אדם] באשתו [חוה] והיו לבשר אחד", אדם-חוה פעמים אחד = ארץ ישראל).

כב בראשית ב, כא.

כג ח"א לה, א.

כד ראה אור התורה (לאדמו"ר הצמח צדק) שה"ש ח"א עמ' קנט ואילך.

כה ז"ח (מרגליות) מדרש הנעלם מח, א-ב.

כו ראה גם במדור "טעם מצוה" הנדפס בחוברת זו (ויגש).

צעד ושעל בחיים יש סבה וצריך להכיר אותן. כשרבי אשר אמר לחיות עם הסבות, הוא התכוון לסבה בפני עצמה? סבה שהתעשרתי או שהצלחתי? לא, הוא התכוון למה שכתוב בלקוטי מוהר"ן, שמתוך הסבה צריך להכיר את סבת כל הסבות ולהתקשר עמה.

– הרגשת הסבות הרגשת התהוות יש מאין

איך הסברנו את ההבדל בין "סבת כל הסבות" ל"עלת כל העלות"? ש"עלת כל העלות" שייכת לסדר של עלה ועלול, שנקרא בחסידות גם "סדר השתלשלות". אבל סבה היא לא עלה ועלול, לא סדר השתלשלות. גם כאשר אדם מרגיש בהשגחה שיש כאן סבה – הרגשת סבה (כמו שר' אשר התכוון, כמו שגם רבי נחמן התכוון) היא לא עלה, לא פוטנציאל שהתגלה (יש הרבה דברים כאלה), אלא הרגשת יש מאין, איזו השפעה שבאה ממקור בעולם שאינו במציאות.

תוך כדי הרגשת הסבה הזו – צריך לדעת ולהרגיש את סבת כל הסבות. איני זוכר אם שמעתי פעם מר' אשר את הבטוי "סבת כל הסבות" – אבל פשיטא, הוא התכוון לחיות עם הסבה עצמה?! צריך לחיות עם ה', שהוא סבת כל הסבות. ה' ממציא סבות יש מאין, וכל סבה עד שמגיע עדי, עד שמשפיע עלי, היא עם תחושת יש מאין – הרגשה שהסובב כל עלמין משחק כאן.

מה ההבדל בין סובב כל עלמין לממלא כל עלמין – "סבת כל הסבות" ו"עלת כל העלות"? שרק הסובב יכול להוות יש מאין, משא"כ הממלא.³⁷ הממלא הוא "ואתה מחיה את כלם"³⁷, אבל הסובב הוא "אל תקרי 'מחיה'

מאד – הוא הסבא דכל סבין וקוראים לו סבת כל הסבות.

לא כתוב שם, הוא משאיר לנו להבין מעצמנו – מהי "עלת כל העלות" לפי זה? כנראה ההיפך, עול ימים, "מפי עוללים ויניקים יסדת עז [ו'אין עז אלא תורה]³⁸ למען צורריך להשביית אויב ומתנקם"³⁹. אם כן, "סבת כל הסבות" היינו הזקן של כל הזקנים – הכי זקן, זקן מאד. מיהו "עלת כל העלות", הכי צעיר – הילד של כל הילדים, התינוק של כל התינוקות. מישהו זוכר מקום שהכי צעיר הוא בעצמו הכי זקן? הבעטלר הראשון של רבי נחמן⁴⁰. כעת יודעים מאיפה לקח זאת – מ"סבת כל הסבות" ו"עלת כל העלות"⁴¹.

לחיות עם "סבת כל הסבות"

חושבים ורוצים להתייחד עם סבת כל הסבות. הזכרנו את רבי נחמן, שאצלו הכי זקן הוא הכי צעיר, מישהו זוכר מה הוא אמר בלקו"מ לגבי "סבת כל הסבות"? הוא כותב⁴² משהו פשוט: שבכל סבה של החיים צריך מיד להכיר בסבת כל הסבות, שהקב"ה הוא סבת כל הסבות, הוא מנהיג את העולם, הוא ממציא סבות.

מי מהדמויות שהכרנו השתמש במלה 'סבות', אמר שצריך לחיות עם הסבות? ר' אשר. ידוע שר' אשר למד עם רבי גדליה קניג הרבה ברסלב – כנראה גם לקח משם. כל דבר שעוזר לך בחיים הוא סבה – סבה לפרנסה או סבה לבריאות או סבה למשהו אחר. העולם מלא סבות וצריך להכיר את הסבות, על כל

כז שה"ש רבה א, כג.

כח תהלים ח, ג.

כט סיפורי מעשיות מעשה יג.

ל וכן יש לברר את הלשון בד"ח (מרגליות) לא, ב: "סבא דסבין דאיהו עלית העילות", ודוק.

לא לקו"מ סב; לקומ"ת ג; טז.

לב ראה תניא אגה"ק כ.

לג נחמיה ט, ו.

מוחין היא המשכת חיות, שתהיה התלהבות – התלהבות פנימית של מוחין – בתוך רגש האהבה והיראה של האדם. מכאן נלמד בפשטות ש"עלילה", גם לשון עלה, קשורה לדעת. חז"ל אומרים "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"⁷⁷ – לא אומרים כך על חכמה וכו', כי דעת ובינה הולכות יחד (וכידוע **בינה-דעת שוה ישראל**).

כבר אמרנו שעלול ועלה הם כמו עובר שנולד מרחם האם – לפי ערך. העלול מכיר בעלתו, בעוד המסובב – בטבע הראשון – לא מכיר בסבה. ר' אשר צריך לומר לראות סבות, כי בטבע לא מכירים בהן כלל. לעלול יש איזו הכרה בעלה שלו, אבל למסובב אין הכרה בסבה, וכל שכן שאין הכרה בראש כל הסבות, סבת כל הסבות. שוב, עלול נמשך מעילה כמו תינוק הנולד מרחם, משל של אמא. לכן מתבקש לומר שסבה היא אבא. לפי ההלכה – במי אתה מכיר כשנולד ילד? האמא היא בטוח והאבא אולי. כך קוראים בפרשת השבוע, "אלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק"⁷⁸. מה רש"י אומר? שליציני הדור – בכל דור יש ליציני הדור, הולך וגובר לקראת ביאת משיח – אומרים "מאלימלך נתעברה שרה". מפקפקים באבא, לא באמא.

לפי התבוננות זו הדעת הוא העובר, "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת". הוא קשור לעלילות, "אל דעות הוי' ולו נתכנו עלילות", לעומת "הוי' בחכמה"⁷⁹. אבא הוא הרגשת התהוות יש מאין, ואילו אמא – כתוב בפירוש בחסידות – היא שרש ההשתלשלות, הסדר של עלה ועלול. יש לנו סבה באבא, וממילא שם "סבת כל הסבות". אמרנו שיש

אלא 'מהוה'⁷⁷. המהוה הוא עוד לפני המחיה. זו דוגמה, כלל גדול בחז"ל, שכל דרשת "אל תקרי" לא באה לבטל את הקריאה הראשונה, אלא להוסיף עליה – ודאי יש "ואתה מחיה את כלם", אבל עוד לפני כן צריך להיות 'מהוה'. המהוה הוא הסובב, מסבת כל הסבות, והמחיה מעלת כל העילות. שוב, הרגשת סבות היא הרגשת התהוות, ויש מי שמהוה את ההתהוות, "סבת כל הסבות".

סבה ועלה – חכמה ובינה

איפה "סבת כל הסבות" ו"עלת כל העלות" בספירות העליונות? נאמר שלשה פירושים. כבר אמרנו פירוש אחד, שסבה ועלה היינו סובב וממלא, הלשוניות העיקריים בדא"ח. מה יהיה בספירות? נאמר עוד שני פירושים איפה הסבה ואיפה העלה:

נשים לב שעלה גם לשון עלילה, "נורא עלילה על בני אדם", סופי תבות **אלהים**, קשור לשם **אלהים**, בגימטריא **הטבע**⁷⁸. אם כן, "סבת כל הסבות" שייך לשם הוי' לשון התהוות (**התהוות** עולה ב"פ יש מאין). לשון עלילה מופיעה גם בפסוק החשוב "אל דעות הוי' ולא נתכנו עללות"⁷⁹. הכתיב "ולא נתכנו עללות", ב-א, היינו "דעת עליון", "דעת הנעלם" המייחד חכמה ובינה, ואילו הקרי "ולו נתכנו עלילות", ב-ו, היינו "דעת תחתון", "דעת המתפשט", המחבר את המוחין השייכים למדות עם המדות עצמן⁷⁹. המשכת

לד פרדס רמונים שער ו פ"ח; ראשית חכמה שער הקדושה פ"ז; של"ה שעה"א אות ס (ערך 'ספוק'); תניא שער היחוד והאמונה פ"ב.

לה פרדס רמונים שער יב, פ"ב; ראשית חכמה שער התשובה פ"ו ד"ה "המרגיל"; של"ה שעה"א אות הקו"ף בהגהה לסעיף רמה; שו"ת חכם צבי סי"ח; תניא, שער היחוד והאמונה רפ"ו.

לו שמואל-א-ג, ב.

לז עץ חיים שער כה (חסדים וגבורות) דרוש ב (מ"ק); אור התורה (לאדמו"ר הצמח צדק) נ"ך סוף עמ' כה ואילך.

לח אבות פ"ג מי"ז.

לט בראשית כה, יט.

מ משלי ג, יט.

הקשר של סבה-סבוב לכתר מופיע בלשון "כתרו את בנימין"^מ, השבט של כסלו. אם כתרו את בנימין, סימן שבנימין שייך בעצם 'להכתר', להיות מוקף (דווקא את בנימין, צעיר השבטים, בחינת עליה כנ"ל, צריך להקיף, להמשיך בו את אור הכתר, את סוד הסבה, שיהיה מודע לסבות ודרכן לסבת כל הסבות). המשפט "כתרו את בנימין" כתוב במעשה פילגש בגבעה, שיש לנו עליו מאמר יפה^מ שכדאי ללמוד, שייך ללמוד אותו בחדש כסלו (והוא מתבסס על דברים שנאמרו בהתוועדות י"ט כסלו). זו ה-ס של כסלו.

סיכום הפירושים

אם כן, יש שלשה פירושים: פירוש ראשון – בספירות, חכמה ובינה; פירוש שני – החכמה עולה לשרש בכתר, אריך אנפין (ולמעלה ממנו), והבינה יורדת לבנים, "האם רובצת" על הבנים, זעיר אנפין; פירוש שלישי – עוד יותר בגדול – סובב כל עלמין וממלא כל עלמין.

אפשר לראות כאן שלשת שלבי התפתחות של נקודה-קו-שטח. כשמדברים על ספירות – ספירה היא יחסית נקודה. פרצוף הוא שטח, אבל יחסית לאוא"ס הסוכ"ע ואוא"ס הממכ"ע הוא עדיין רק קו מעבר^מ. אוא"ס הסוכ"ע ואוא"ס הממכ"ע הם כבר הדבר הכי גדול שיכול להיות, שטח רחב.

נקודה	חכמה	בינה
קו	אריך אנפין	זעיר אנפין
שטח	סובב כל עלמין	ממלא כל עלמין

מא שופטים כ, מג.

מב מאמר "מעשה פילגש בגבעה", בספר רוחו של משיח.

מג דוק בשני המקורות שהובאו לעיל מזהר חדש, שבשניהם מדובר על 'קיים'.

נקודה-קו-שטח של מילוי האות י, ו"סבת כל הסבות" היא ה-י, קוצו של י. "עלת כל העלות" היא ה עילאה של שם הוי'. שוב, מפורש בחסידות שאבא הוא עדיין בגדר סובב כל עלמין ואמא מתחילה את הראש של ממלא כל עלמין – הולך טוב עם הפירוש הקודם, שאלה סובב וממלא.

לפעמים בחסידות מבדילים בין חכמה ובינה כ'שרש' ו'מקור'. הרחם של אמא מכונה בחז"ל הרבה פעמים "מקור". ואילו יסוד אבא הוא השרש (= י פעמים יסוד). מלים מאד חשובות – שרש ומקור. לפי ההקבלה האחרונה, שרש הכל הוא הסבה ומקור הכל הוא העלה. לחיות עם סבות היינו לחיות עם שרשים ולחיות עם עלות היינו לחיות עם מקורות. היום כשאומרים 'יש מקור' למה מתכוונים? גם שיש כסף לעשות איזו פעילות – יש מקורות או אין מקורות. מקורות הם עלות – צריך הרבה עלילות שיהיו מקורות. ויש שרשים – שרשים הם סבות.

סבה ועלה – אריך אנפין וזעיר אנפין

איזה עוד פירוש יש? אמרנו-ראינו בזהר חדש ש"סבת כל הסבות" היינו סבא דכל סבין, והוא אומר שהיינו עתיקא (סתם עתיקא היינו אריך בכתבי האריז"ל, אבל אם זהו סבא דכל סבין, כמו כתר שבכתר וכו', היינו גם עתיק יומין וגם פנימיות עתיק). "סבת כל הסבות", סובב כל עלמין, מתקשרת לכתר, ומהי, אם כן, "עלת כל העלות", התינוק של התינוקות, הכי צעיר מכולם? אם יש אריך אנפין יש מולו זעיר אנפין. ז בארמית מתחלפת ב-צ בעברית – זעיר הוא צעיר. אריך אנפין הוא סבא, יש לו אריכות ימים, וזעיר אנפין הוא צעיר. כעת מתפרש ש"עלת כל העלות" היינו זעיר אנפין ו"סבת כל הסבות", אריך אנפין ולמעלה.

ג. "סוף מעשה במחשבה תחלה" – מדת האמת

ארבע סבות – חמר-צורה-פועל-תכלית

מה הקשר בין סבה לבין סוף, "סוף מעשה במחשבה תחלה"? מה הסבה שה' ברא את העולם? בשביל הסוף. זהו הפשט של "סוף מעשה במחשבה תחלה". ידוע, גם בחקירה הכללית, שהקדמונים מנו ארבע 'סבות'. הרמב"ם¹⁷ לקח את רביעית המושגים הללו מאריסטו. הגם שידוע מה שכתוב בספרים שכל חכמת ה'סדר' היוני (שלשה דורות של רב ותלמיד – סוקרטס, אפלטון ואריסטו – כמבואר אצלנו¹⁸) קבלו (או ישירות או בעקיפין) מנביאי וחכמי ישראל. הפלא שהגרה"א לוקח זאת משם (בלי לציין מאין לוקח) וכותב אותן בסוף ביאורו לספרא דצניעותא, בסוד שם הוי', לא פחות ולא יותר: חומר, צורה, פועל, תכלית.

התכלית היא כנגד המלכות, כנגד התאה של שם הוי' – הסוף, כמו שכתוב בזהר הקדוש שהמלכות היא "סיפא דכל דרגין". התכלית היא הסבה לשמה ה' ברא הכל לכתחילה – "סוף מעשה במחשבה תחלה". הסוף הוא-הוא הסבה.

רק לווארט הזה, הנושא של ארבע הסבות, צריך להקדיש שיעור גדול ואין כאן המקום. יתכן שנדבר על כך בהרחבה בברצלונה ביום ראשון, כך שמי שמעוניין לשמוע מוזמן להצטרף – בלי התחייבות כמובן¹⁹...

אמת – "כח המניע הבלתי מתנועע"

ה"נעוץ סופן בתחלתן", "סוף מעשה במחשבה תחלה", הוא סוד המלה אמת –

ראש-תוך-סוף של האותיות²⁰, כאשר "נעוץ סופן בתחלתן" (כרמוז בס"ת "בראשית ברא אלהים", **תאם**, כאשר הסוף, האות **ת**, נעוץ בתחלה, ודוק). כבר התחלנו להסביר לפני כמה ימים²¹ שמדת האמת – כמו שכתוב על משה רבינו כשנתגלו לו **יג** מדות הרחמים ש"אמת' ראה ונפל על פניו"²² – היא המניע של הכל, "כח המניע הבלתי מתנועע"²³. לפי אותו פילוסוף שהזכרנו קודם, אותו "כח מניע בלתי מתנועע" הוא סבת כל הסבות, והוא **שכל הפועל** (בגימטריא **ישראל**, כידוע).

בכל אופן, יש כמה מושגים מקבילים: יש מושג של "כח המניע הבלתי מתנועע" ו"סבת כל הסבות" – שאנחנו מדברים עליה – ו"שכל הפועל", הכל אותו הדבר. הם גם האמת – מדת האמת בנפש. לכן הסברנו בשיעור הנ"ל שמי שיש לו את מדת האמת באמת שליט על כל התנועה ביקום, ולכן הוא יכול להעמיד את השמש, כמו שכתוב על משה רבינו ועל יהושע בן נון ועל נקדימון בן גוריון. חז"ל²⁴ מציינים שהיו שלשה צדיקים שזכו, לעת הצורך, למען עם ישראל ולמען קידוש שם שמים, להעמיד את השמש – **משה, יהושע, נקדימון בן גוריון** – בגימטריא **אמת-אמת-אמת**. זה מלמד אותנו שהכח להעמיד את השמש בא ממדת האמת. מדת האמת היא-היא סבת כל הסבות.

עד כאן קצת חזרנו על נקודה שדוברת לפני כמה ימים יותר בהרחבה. כעת צריך להעמיק בענין.

מז ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

מח שיעור "מהי אמת? (4)" – נדפס לעיל בחוברת זו – בפירוש הכתר.

מט סנהדרין ק"א, א.

נ לשון הראשונים. ראה מורה נבוכים ח"ב פ"א; אברבנאל לישעיהו; אור השכל ח"ג.

נא ילקוט שמעוני רמז תתט.

מד ראה מו"נ ח"א פס"ט (ובכ"ד).

מה על ישראל גאותו עמ' קצו.

מו נתבאר בארוכה בחלק הראשון של שיעור ג' כסלו בברצלונה.

ברבוע (ה-ת של אמת) ועוד 21 ברבוע (אמת) שוה 29 ברבוע (841). מה השלישייה הבאה? 119-120 והיתר יהיה 169, גם מספר מאד חשוב בפני עצמו, 13 ברבוע. מה תהיה השלישייה הרביעית? 696-697 והיתר יהיה 985 ברבוע. כלומר, היתר הוא **"סבת כל הסבות"**.

התרגיל, שכולם כבר אמורים להיות בקיאים בכמותו, הוא מה הכלל – איך הגעתי מאחד לשני. כל אחד חייב לדעת – גן חובה (ידוע הרמז²¹ על הפסוק "אל גנת אגוז ירדתי גוי"²² ש"גנת" ר"ת גימטריאות נוטריקון תמורות, הכל שייך לגן).

נוסחת "סבת כל הסבות"

זה דבר אחד לגבי הגימטריא של **"סבת כל הסבות"**, אבל לא מה שרצינו – רק מאמר מוסגר. אנחנו רוצים להתבונן בראשי התבות – מלה שקשורה לסבה, אבל מחליפים את ה-ב (ב-איק בכר) ב-כ – ראשי תבות **סכה**. בנוסח הברכה, "אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסכה", חסר כתיב. מהי סכה לפי זה? **בסכה** מתגלה הסובב, **"סבת כל הסבות"**, הוא הסבב. כבר משהו יפה, ש"סבת כל הסבות" מתחיל מ-סכה. בספר סוד ה' ליראיו יש שער על חג סכות²³. מה נוטלים בסכה? לולב. אחד מסודות הלולב הוא יסוד הלב היהודי, ל פעמים ל – תקראו שם בסוד ה' ליראיו. שוב – **"סבת כל הסבות"** היינו סכה ובתוכה ל ברבוע. סכה היא 85, אז שאר האותיות בבטוי **"סבת כל הסבות"** שוות 900. אנו יודעים ש-900 הוא מספר חשוב, כי הוא 30 ברבוע²⁴. מה לגבי 85? הוא מספר השראה. כל מה שאמרנו קודם,

נג תקו"ז כא (עא, ב).

נד שה"ש ו, יא.

נה שער "לב שמח".

נו ראה שיעור ב' מרחשון ע"ט (נדפס ב"אביטה" פרשת תולדות).

רמזי "סבת כל הסבות" ואמת

לפני שנעמיק בענין העמדת השמש, עוד לא עשינו את הגימטריא: כמה שוה הבטוי **"סבת כל הסבות"**? אמרנו שהיא אמת, וצריך איזה רמז שמקשר את "סבת כל הסבות" למדת האמת בנפש. המספר הוא 985. היות שאף אחד לא קפץ מהכסא, סימן שכולם פה בורים ועמי-ארצות ביחס לחכמת המספר. בסדר, לא נורא – אפשר עדיין להכנס ל"תורת חיים" – לתלמוד תורה או לגן...

אנחנו עוסקים בבירור חכמת יון – "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם" – היפי של יפת, חכמת יון, צריך לשכון באהלי שם, בית המקדש. עוד לפני השלישייה שהזכרנו קודם, ה'סדר' של גדולי הפילוסופים ביון, מאה שנה ויותר קודם היה מישהו ידוע שם שהתעסק עם מתמטיקה – פיתגורס²⁵. [בספרים כתוב שהוא למד מירמיהו הנביא]. אכן, כנ"ל, היונים קבלו מהיהודים כדי שבהמשך היהודים יוכלו לנצח (בחנוכה) וגם לברר את היונים. אולי הדבר הכי מפורסם ממנו בספרי חשבון הוא משולש ישר זווית – שלישיית מספרי פיתגורס, שהראשונה היא 3-4-5, שאם יש משולש כזה היתר יהיה 5, כי 3 ברבוע ועוד 4 ברבוע שוה 5 ברבוע. השאלה – האם תופעה זו קורית שוב במציאות? ודאי, אין סוף פעמים, אבל יש כלל. הכלל לא פשוט, וגם אם אי אפשר ללמד אותו בשנה הראשונה של הגן, הוא מספיק הגיוני שאפשר ללמד אותו בגן חובה. אנו מחפשים שלשות ששני המספרים הראשונים יהיו רצופים – II ברבוע ועוד II פלוס I ברבוע שוה עוד מספר שהוא רבוע. הראשון הוא שלשה מספרים רצופים (תופעה כזאת לא תחזור אף פעם), 3-4-5. מה השלישייה הבאה? כבר קשור ל-אמת – 20

נב על פיתגורס ופיתונו של יפת, ראה הנרות הללו נר חמישי עמ' 109.

מתחילה מ-אל. אם n שווה 3 יהיה 3 בהשראה (13) ועוד 5 כפול 2 ברבוע (100). אחרי שלשה מספרים אני יכול לדעת מה הבסיס ולחשב את אברי הסדרה עד אין סוף, אבל אם יותר קל אני יכול להמשיך לחשב ידנית.

הסדרה מתחילה 1, 30, 113 (עד כאן 144, 12 ברבוע, **קדם, אמת**, 441, בהיפוך ספרות) – הבסיס 54. המספר הרביעי 225 ועוד 25 – 250. אז יש 1, 30, 113, 250, 441 – נשאר עוד אחד כדי להגיע ל"סבת כל הסבות". השראה של 6 (61) ועוד 5 כפול 5 ברבוע (625) – 686, "ובחרת בחיים", פעמיים 7 בחזקת 3 (עד כאן 1521, 39, הוי' אחד, ברבוע! שני המספרים העוקבים, **אמת "ובחרת בחיים" = 1127**, 7 ברבוע פעמים 23 = "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד". בכל התנ"ך "הוי' אחד" מופיע פעמיים, ב"שמע ישראל וגו'" וב"והיה הוי' למלך וגו'").

אחר כך בא המספר שלנו, "סבת כל הסבות". יש לנו כבר שבעת מספרים ראשונים בסדרה – סכומם חייב להתחלק בשבע, אבל כמה יוצא? $?$ פעמים **משיח** (2506). אז כבר הגיע מלך המשיח! בדילוג: 1 113 441 985 = 1540, 7 פעמים 220, המשולש של 55 שהוא הוא הארבעון של 20, סוד **ישראל** (כאשר ה-א של **ישראל** = 1000) וכו'; 30 250 686 = 966 7 פעמים 138. נמצא **שמיח** מתחלק ל**אהבה רבה וצמח-מנחם** שמו!

תן לחכם ויחכם עוד בסודות סדרה מופלאה זו. לחיים לחיים. ברוך הבא מלך המשיח, התגלות "סבת כל הסבות".

ד. פרוצוף עמידות החמה

העמדת החמה מכח סבת כל הסבות

עכשיו העיקר: רצינו להגיע ל"סבת כל הסבות", שהסוף שלו – "סוף מעשה במחשבה תחלה" – "סוף דבר הכל נשמע" עם

במאמר מוסגר, הוא שלשות בהן מספר השראה (שני רבועים עוקבים) שווה גם רבוע. כל מה שחפשנו קודם הוא מתי מספר השראה יהיה שווה רבוע. כאן מתבוננים בלשון הזה, "סבת כל הסבות", ורואים שראשי התבות הם מספר השראה, 7 ברבוע ועוד 6 ברבוע, וה-900 הוא רבוע. לא שווים זה לזה (כמו משפט פיתגורס, בו שני נצבים סמוכים ברבוע שווים ליתר), אבל חלוקה להשראה ורבוע.

במספר 985, כפי שחילקנו אותו כעת, ל7 בהשראה ועוד 30 ברבוע, שני השרשים הם 7 ו-30. 37 – השאלה האם אפשר להפשיט, לעשות כאן נוסחה אלגברית. אם אבין את היחס בין 7 ל-30 אוכל לעשות סדרה כללית, לפתח נוסחה, ואז לדעת את המספרים הקודמים והבאים בסדרה. אני צריך להבין שמה שקורה כאן הוא שיש 7 בהשראה, **סכה**, ויש 5 פעמים 6 (30) – כלומר, 5 פעמים n מינוס 1 – ברבוע. מי שלומד יודע איך להפשיט תופעות, וכאן ההפשטה היא שיש לי השראה של n ועוד רבוע של חמש פעמים n מינוס 1. מה ה- n בדוגמה שלנו? 7. 7 בהשראה היינו **סכה**, 85. 5 פעמים n מינוס אחד (6) נותן שלשים – ברבוע. נעשה n שווה 5 – ההשראה היא 41. ה"פ n מינוס 1 ברבוע יהיה המספר יהיה 441 – **אמת**. כבר פלא, שבאותה סדרה, שני מקומות קודם, לפני "סבת כל הסבות", 985, יש לי את המלה שחפשתי – **אמת**. אני מכיר את **אמת** רק כ-21 ברבוע, ופתאום אני מגלה שהוא השראה פלוס רבוע.

אם n שווה 1 המספר יהיה 1. אם n שווה 2 אז יהיה 5 ועוד 25 (5 כפול 5 – ברבוע) – 30. שני המספרים הראשונים בסדרה מתחברים לשם הקדוש **אל**. איזה שם קדוש של הקב"ה הולך יחד עם אמת בתורה? "אל אמת"¹³. הסדרה הזו

שהוא העמיד את השמש במלחמת עמלק – כאשר משה שלח את יהושע להלחם בעמלק, התלמיד שהעמיד את השמש בפירוש. כאשר הוא הרים את ידיו – הוא העמיד את השמש. אבל יש מדרש פליאה, שמביא רבינו בחי³⁰ (מציין לכת"י של דברים רבה, אך בדברים רבה תחת ידיו לא נמצא): "חמש פעמים עמדה חמה למשה: יום של יציאת מצרים, ויום של ים, ויום של עמלק, ויום של מתן תורה, ויום של נחלי ארנון". ציטוט של חז"ל, שלא מפורסם, שיהושע העמיד את השמש רק פעם אחת, אבל משה העמיד את החמה חמש פעמים³⁰. נשים לב שבכל חמש הפעמים לא מוזכרת מלחמת סיחון – מה שרש"י כתב כפשוט בגמרא. מסתמא לרש"י יש גם מקור. מלחמת סיחון אינה נחלי ארנון, היא אחרי. ודאי לרש"י יש מקור, ורש"י הוא בר סמכא בפני עצמו, אז בעצם יש כבר שש פעמים שמשה רבינו העמיד את השמש. צריך להתבונן מה קורה כאן.

רמזי לשון המדרש

קודם כל נעשה את הגימטריא של דברי חז"ל, כפי שמביא רבינו בחי³¹:
"חמש פעמים עמדה חמה למשה" – רק חמש המלים האלה שוות 1135 = ה פעמים **ברכה**. כנראה שהוא קבל את הכח מאברהם אבינו, עליו כתוב "והיה ברכה"³². אבל זהו לא הרמז העיקרי.

נמשיך לחבר את כל הביטוי – **"חמש פעמים עמדה חמה למשה, יום [לכל אחד קורא 'יום', ודאי כנגד חמשה ימים, שבקבלה**

סב שמוות יט, ז.

סג **חמה-משה** – "פני משה כפני חמה" – אותיות **חמשה מה**, ללמד שכל פעם שמשה העמיד את החמה היה מכח המה, הבטול, שלו, "ונחנו [אני והחמה, בשנינו אותיות] **מה**".
 סד בראשית יב, ב.

ס רבתי של קהלת, בעצם רומז למדת האמת. למי שאמתי לגמרי, מתעצם עם האמת, יש כח להעמיד את השמש, כמו **משה-יהושע-נקדימון בן גוריון** השוים **אמת-אמת-אמת**. איך האמת, סבת כל הסבות, מעמידה את השמש? אנחנו יודעים מהגמרא שיש רק שלשה שהעמידו את השמש – משה, יהושע ונקדימון בן גוריון. חייבים לקרוא את הסיפור של נקדימון בן גוריון במסכת תענית³³. שלשת אלה מוזכרים פעמיים בש"ס – בתענית ובעבודה זרה³⁴. בעבודה זרה רש"י כתב – בפשטות, בלי מקור – שמשה העמיד את השמש במלחמת סיחון. כמו שיהושע העמיד את השמש במלחמת המלכים, גם משה העמיד בהקשר דומה של מלחמה. הראשון שהעמיד את השמש – באתכסאי, לא מפורש בכתוב – הוא משה רבינו. קל וחומר, אם התלמיד יכול להעמיד את השמש ודאי הרב יכול. משה עצמו הוא שמש – "פני משה כפני חמה"³⁵ – אז ודאי יכול להעמיד את השמש (כלומר לשמש במקומו). איך יהושע העמיד את השמש? ברגע שאמר שירה של השמש והירח – כח התנועה שלו – הם עמדו-שתקו, הוא שר יותר טוב מהם³⁶. אם השמש עומדת גם הירח עומד. איך משה העמיד את השמש? **משה ועוד שמש שוה "סבת כל הסבות"**.

מתי העמיד משה את השמש?

לפי רש"י משה העמיד את השמש במלחמת סיחון כנ"ל. יש מדרש תנחומא

נח יט, ב-כ, א. ראה שיעור "מהי אמת?" (3) – מוצאי כ"ח תשרי ע"ט.

נט כה, א.

ס ב"ב עה, א.

סא ילקוט שמעוני יהושע רמז כב. וראה תנחומא אחרי מות יד (הובא ונתבאר במאמר "הקדמה לפרק שירה" בספר אדמה שמים ותהום). ראה גם קומי אורי במאמר "כחה של הדממה" (עמ' קיד ואילך).

"וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"^ט – שוה "לא אדם", ניט קיין מענטש. "לא אדם" שוה עבד. אדם לא יכול להעמיד את השמש, אבל מי שהוא "לא אדם" יכול להעמיד את השמש. "לא אדם" הוא עתיקא – כתר – ואדם הוא מהחכמה ולמטה. שינוי הוא תנועה ו"סבת כל הסבות" הוא "כח המניע הבלתי מתנוועע" – רק ה"לא אדם" הוא "כח המניע הבלתי מתנוועע". מי שהוא "לא אדם" ברבוע הוא "חמש פעמים עמדה חמה למשה וכו".

יסוד ומלכות: יהושע ונקדימון

עד כאן הרמזים – עכשיו התוכן. כשלמדנו את הגמרא חשבנו שכל אחד משלשת מעמדי השמש (ששונים אמת-אמת-אמת) העמיד את השמש פעם אחת. אבל עכשיו לומדים שמה רבינו העמיד את השמש חמש-שש פעמים, יהושע פעם אחת ונקדימון פעם אחת.

יהושע הוא בחינת יוסף, הוא היסוד^{טז} – משיח בן יוסף, משיח בן אפרים. נקדימון הוא במלכות – "רבי מכבד עשירים"^{טז}, היה עשיר גדול. הוא 'עמך', אבל יהודי טוב מאד – גביר עם מסירות נפש (עד כדי "ובכל מאדך" – בכל ממונך). לכן נראה שכל חמש הפעמים של משה הם חמשת החסדים (כנ"ל), לפני ההתכללות שלהם ביסוד ומסירתם למלכות.

הגיון ההתבוננות

המחשבה הראשונה היא שיש כאן חמשה "ימים של..." – התפשטות חסדים מהדעת – ואחר כך יהושע-יסוד, הכללות שלהם, שרק בו מפורש במקרא שהעמיד את השמש, ואחר

הם חמשה חסדים] של יציאת מצרים ויום של יום של עמלק [המדרש תנחומא, 'כאשר ירים'] ויום של מתן תורה ויום של נחלי ארנון". כמה יצא לכם? [5770]. שכחת ו. [ארנון עם ו?]. ודאי, בגימטריא רבקה, שייך לפרשת שבוע. הכל שוה 5776 – מספר מושלם, עו ברבוע. כל המשפט יוצא רבוע של 76.

מהו 76? [עבד]. המלה הראשונה שחושבים עליה היא עבד. איזו מובן נוסף יש למלה שמש? משרת. איזה צדיק היה משרת? רבי צבי-הירש משרת, ממשיכו של רבי מענדלע מרימינוב – היום ההילולא שלו, זכותו יגן עלינו. הוא היה משרת, התחיל כשמש, ונעשה רבי, משה רבינו. יצא שכל הפעמים שמה רבינו העמיד את השמש הן עבד ברבוע – העמיד את השמש מכח היות "משה עבדי"^{טז}, "עבד נאמן"^{טז}. המלים הראשונות של ה' ליהושע הן "משה עבדי מת" – אתה צריך כעת להמשיך.

שמש ועוד עבד שוה 716, מה הממוצע ביניהם? משיח. למה משיח הוא שמש ועבד? "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"^{טז} – גם משיח הוא עבד, כמו שמה רבינו הוא עבד. בזכות שהוא עבד הוא גם "ישכיל" וגם "ירום" וגם "ונשא" וגם "וגבה מאד". הוא בטל באמת – כנראה יש קשר בין עבד לאמת. "עבד מלך – מלך"^{טז}. בפרשה הקודמת אליעזר מזהה את עצמו "עבד אברהם אנכי"^{טז} – אין לו שם בכלל, כל כך בטל. זהו הכח של משה להעמיד את השמש, האמת שלו. איזה עוד בטוי שוה עבד? כתוב

טז יהושע א, ב ו-ז; מלאכי ג, כב ("עבדי משה" במדבר יב, ז; מלכים ב-כא, ח).

טז תפלת שחרית של שבת.

טז ישעיה נב, יג.

טז שבועות מז, ב.

טז בראשית כד, לד.

ע שמואל א טו, כט.

עא ראה עץ חיים שער לב (הארת המוחין) סוף פ"ה (מ"ת).

עב עירובין פו, א.

חסד: קריעת ים סוף

מה היום השני? "יום של ים". בדרוש השני בגמרא "הגדלה" זה קריעת ים סוף". אם כן, יש לנו במפורש דעה שאומרת ש"יום של ים" הוא גדולה, חסד. שוב, יציאת מצרים היא בינה, יום של ים, נקודת השיא של יציאת מצרים, הוא חסד-גדולה.

גבורה: מלחמת עמלק

אחר כך "יום של עמלק" – מתאים לגבורה, מלחמה. איך יודעים? הפסוק שאמרנו הרגע, פסוק שהמדרש מביא, "והיה כאשר ירים משה ידיו וגבר ישראל"^{טז}.

מישהו זוכר איפה מלחמת עמלק ב"לך הוי' הגדלה" לפי אחד הדרושים? "לך הוי' הממשלה" זה מלחמת עמלק (לא לפי סדר הדורות, אלא דורש לפי הענין). אנחנו לא מגיעים עד שם – זו מלכות, אבל "בנין המלכות מהגבורות"^{טז}. איך חז"ל דורשים את המלים "המתנשא לכל לראש"? גוג ומגוג. למה? מה הקשר? כתוב אצל גוג "גוג נשיא ראש משך ותבל". אנחנו רוצים שמלחמת עמלק תהיה, לפי הסדר, הגבורה. מה הקשר? "בנין המלכות מן הגבורות", והעיקר הוא הפשט של "וגבר ישראל" ("וגבר ישראל" = ב"פ עשו, שרש עמלק, הפסולת היוצאת מיצחק, מדת הגבורה).

תפארת: מתן תורה

אחר כך, "יום של מתן תורה" כבר מפורש שם, "והתפארת" זה מתן תורה".

הוד: נחלי ארנון

עכשיו לפי מדרש הפליאה שאמרנו יש

עז שמות יז, א.

עז עץ חיים שער כה דרוש ב; שער לד; טעמי המצות פרשת בהעלתך; סודר עם דא"ח ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

כך הסיפור המופלא בתענית של נקדימון בן גוריון. אבל היות שיש גם את רש"י, שצריך לכלול גם את פירושו – וכנראה הוא פשט, שמשא העמיד את השמש במלחמת סיחון, והוא לא בין חמשת אלה – צריך טפה שינוי כדי לסדר נכון.

נעזר במאמר חז"ל למסכת ברכות^{יז} על הפסוק שאומרים כל בקר "לך הוי' הגדלה וגו'"^{יז} – יש שם שתי דרשות על כל הדברים האלה. כדי להלביש – ומתלבש בצורה מופלאה, יפהפיה – על מדרש הפליאה של "חמש פעמים עמדה חמה למשה", צריך להשתמש בשתי השיטות שם. כלומר, לקחת מכאן ומכאן, ואז יסתדר בול. נתבונן לפי סדר המדרש:

בינה: יציאת מצרים

פעם ראשונה עמדה למשה חמה ב"יום של יציאת מצרים". איזו מדה היא יציאת מצרים? לפי שיטה אחת היינו גבורה – "הגדלה" זה מעשה בראשית, "והגבורה" זה יציאת מצרים – אבל הפסוק אומר "אני בינה לי גבורה"^{יח}. היו לנו כמה שיעורים לאחרונה^{יח} שסוד יציאת מצרים הוא לידת העם, כמו שדברנו קודם לגבי "עלת כל העלות". מכך יוצא מפורש ששרש יציאת מצרים בבינה – מצרים היא רחם האם ויציאת מצרים היא הלידה מתוך הרחם. זו הפעם הראשונה והיחידה שצריך לעשות תיקון קל בשביל ההקבלה. במקום לומר שגבורה נאמר שיציאת מצרים היא בינה – "אני בינה לי גבורה". אחרי התיקון הקל והמתבקש הזה הכל הולך חלק לגמרי.

עג נח, א.

עד דברי הימים א כט, יא.

עה משלי ח, יד.

עו ראה שיעור שבת וירא (נדפס ב"ואביטה" ויוצא) והמשכו בפרק ד בשיעור כ"א חשון (נדפס ב"ואביטה" וישלח).

גדולים מרומניה – רבי מרדכי מנדבורנא, זכותו יגן עלינו. איזה מתנגד ראה אותו מתפלל שחרית או מנחה באמצע הלילה. הוא אמר – אתה חושב שאני מתפלל באמצע הלילה?! הכל היה סגור אצלו. הוא פתח את התריסים וראה שהשמש זורחת. זהו ממש הסיפור של נקדימון בן גוריון. גם, תוך כדי תפלה.

סיכום

נסכם את פרצוף העמדות החמה שיצא לנו:

בינה

יום של יציאת מצרים

גבורה

יום של עמלק

חסד

יום של ים

תפארת

יום של מתן תורה

הוד

יום של נחלי ארנון

נצח

מלחמת סיחון

יסוד

שמש בגבעון דום ע"י יהושע

מלכות

מעשה נקדימון בן גוריון

לחיים לחיים, שנזכה להתגלות סבת כל הסבות, והחדרת מדת האמת בנפש. שנהיה אמתיים. האלף של האלף-בית לפי רבי עקיבא היא "אמת למד פיך".

את היום של נחלי ארנון. מהו שם בגמרא? הגם שכתוב בתורה, "את והב בסופה וגו'"^ט – "סופה" היינו קריעת ים סוף ("סוף דבר הכל נשמע", חדש כסלו). מהם נחלי ארנון בגמרא? "וההוד' זה נחלי ארנון". כמו שמספרים על נסי קריעת ים סוף – מודים בהם – שבחסד, כך צריך להודות על נסי נחלי ארנון, שהם הוד. ספירת ההוד בפירוש בחז"ל.

נצח: מלחמת סיחון

נשאר לנו נצח – אפשר לחשוב שהולך יחד, ספירה אחת, אבל יש לנו 'חור', יש לנו את התוספת של רש"י, מלחמת סיחון. ב"לך הוי' הגדלה" אין מלחמת סיחון – איפה מתאים לשים? הכי מתאים בנצח. למה? גם כי נצחנו. את מלחמת עמלק אי אפשר לשים שם – עוד לא נצחנו עד הסוף, 'הודים באו ננצח'. נצח הוא משה – זהו הפשט של רש"י, שהשמש עמדה לו במלחמת סיחון. נסתכל שם בגמרא – כל אחד יוצא מאד יפה לפי הסדר, והחידוש שמתחילים שם מבינה. עיקר המפתח שלנו הוא "נחלי ארנון", שכתוב בפירוש.

תפלת נקדימון ורבי מרדכי מנדבורנא

בסוף, במלכות, נמצא הסיפור המופלא של נקדימון שנכנס לבית המקדש והתפלל וה' הוציא את השמש. איזה צדיק עשה ככה? פקפקו בו, והוא פתח את התריס וראו שהשמש זורחת באמצע הלילה. מי זה? מהצדיקים הכי

להצמיח אלקות מהדומם

מעין גנים - 'נקודה חסידית' לפרשת השבוע

יחוד יהודה ויוסף

לעם ישראל - מה שנותר אחר כל התהליכים המתוארים בהפטרה).

הוה ועתיד - הגילוי והשרש

לכאורה, אליבא דאמת ספירת היסוד עליונה מספירת המלכות, וכיצד יתכן יחוד בו נמצא יהודה מעל יוסף, כמשפיע ושליט ביחוד? יש להבין, אם כן, שמצד הגילוי היסוד אכן מעל המלכות, אך למלכות שרש עליון משרש היסוד - ובעליה לשרש מתגלה שהמלכות היא המנהיגה והשולטת בקשר ביניהם.

ונסביר: יוסף ויהודה הם דמויות של צדיק ומלך - הצדיק עוסק באור אלקי הגלוי והטוב ואילו המלך עוסק במציאות עצמה, מציאות שאיננה אלקית בגלוי. לכן, בפשטות, הצדיק עליון ועדיף מהמלך וראוי שהוא יהיה המנהיג העליון - ראוי שהמלך השקוע במציאות יאזין להוראות הנביא-הצדיק המגלה לו את האור האלקי. אמנם, כאשר מתבוננים בשרש גישותיהם של המלך והצדיק, מתברר שבעוד הצדיק מתמקד רק בטוב גלוי - באור אלקי גלוי ומוחשי, עליו ניתן להתענג באופן מידי - המלך עוסק בכל חלקי המציאות תוך אמונה שבכל דבר יש אור אלקי, גם אם אינו גלוי עדיין ולא ניתן לחוש בטובו המענג כרגע.

כלומר, שרש הצדיק הוא כח התענוג האלקי אותו הוא מגשים במציאות המיידית (לכן מכונה אבר היסוד, בו טמון כח לידה, גילוי וצמיחה - כדלקמן - "אבר התענוג", ובפעולת ההגשמה שביסוד יש תענוג מידי), ואילו שרש המלך הוא כח האמונה, המנחה לעסוק בעצם המציאות הדוממת (ללא כח צמיחה והפריה גלוי), תוך אמון שעתידי

לפי הקבלה, העימות והמפגש בין יהודה ויוסף בראשית פרשתנו הוא יחוד וזווג בין שני עולמות - שני אבי-טיפוס של דמויות - החוזר שוב ושוב בצורות שונות בכל תולדות עם ישראל. ובעומק, זהו היחוד העיקרי בכל העולם - יחוד בין ספירת היסוד (אותה מיצגת דמותו של יוסף, ה"צדיק יסוד עולם"^א) וספירת המלכות (אותה מיצגת דמותו של יהודה, שזכה למלכות נצחית) - יחוד בין מקור השפע האלקי העליון והכח האלקי הטמון במציאות עצמה ומכוון אותה.

למרות שבפרשה עצמה נראית פרשנות זו רחוקה מהפשט - שהרי אין בה יחוד אלא עימות, ויהודה כלל אינו יודע שהוא עומד לפני יוסף - באה ההפטרה^ב ומלמדת כי יחוד יהודה ויוסף הוא עיקר תורף הפרשה. ההפטרה כולה עוסקת ביחוד בין "עץ יהודה" ל"עץ אפרים" - בין מלכות דוד למלכות ישראל (המיצגת את כחו של יוסף). אמנם, בעוד שבפרשה יוסף הוא השליט והעליון, בהפטרה מיחדים יהודה ואפרים תחת מלכות אחת בלבד - מלכות דוד^ג (ובדרך רמז: בהפטרה כולה **דוד** פסוקים, המתחלקים ענינית ל-**ד** פסוקי מעשה שהנביא מצטווה לעשות לשם המחשה, **ו** פסוקי הסבר להמחשה זו, ו-**ד** פסוקים שהם נבואת הנצח

שיעור במקד"צ פודאל, ה' טבת ה'תש"ס. נרשם ע"י איתאל גלעד.

א משלי, כה.

ב יחזקאל לז, טו-כח.

ג לכללות הענין, וכפי שיורחב לקמן, ראה תו"א לפרשתנו ד"ה "ויגש אליו יהודה".

בו יוסף ה'צומח' הוא העליון, הוא מעניק את כח הצמיחה ליהודה ה'דומם', ואזי מסוגל יהודה לחשוף צמיחה פנימית גם בדומם. כלומר, עיסוק הצדיק באור האלקי הבא מלמעלה מגלה על האפשרות של אור אלקי גלוי ופעיל, ואז מסוגל המלך ליישם אפשרות זו גם ביחס לעצם המציאות התחתונה, ולהפוך את האור האלקי הנעלם בתוך הדומם לאור אלקי הצומח מלמטה – "מתחתיו יצמח".

צדיק ובעל-תשובה

טרם נתבונן בדרך תיקון המציאות של המלך, נעמיק מעט ב'מציאותיות' הצדיק מול 'מציאותיות' המלך. כשם שיוסף ויהודה הם צדיק ומלך, כך הם גם צדיק ובעל-תשובה: יוסף הוא צדיק שלא נכשל (כבמעשה אשת פוטיפר) ויהודה הוא בעל-תשובה הנכשל (במכירת יוסף ובמעשה תמר) ויודע להודות בטעות ולשוב בתשובה! בפשטות, צדיק משפיע מלמעלה למציאות התחתונה, ואילו בעל-תשובה נמצא בתנועה של הסתלקות מלמטה למעלה – מהמציאות הפגומה אל אור ה' העליון שמחוצה לה. כיצד ניתן אם כן לטעון שדווקא בעל תשובה עוסק במציאות גופא ואילו הצדיק עוסק באור אלקי שמחוץ למציאות?

יש להבין כי כל ירידת הצדיק למציאות היא "ירידה צורך עליה"^ז – הוא משפיע טוב למציאות תוך 'חוסר אמון' בה, במגמה להעלותה עמו למעלה, לגרום לה 'לצאת מעצמה' ולעלות לאור האלקי שמחוצה לה. לעומת זאת, תנועת בעל התשובה היא "עליה צורך ירידה" – הוא יוצא מהמציאות כדי לקבל כח לרדת אליה שוב, ולתקנה מתוך עצמה^ח.

ז השוואה המובלטת מסמכות מעשה יהודה ותמר ומעשה יוסף ואשת פוטיפר בחומש (בראשית לח-לט).

ח לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב ובכ"ד.

ט שתי התנועות הללו – "ירידה צורך עליה" של יוסף הצדיק

להתגלות גם בה התענוג הנעלם ממנה כעת. בתוך העל-מודע של הנפש כח האמונה נעלה מכח התענוג^י – תענוג מוחשי וגלוי נמוך מתענוג בלתי-נתפס (שיתגלה בעתיד, אך בהוה נתפס רק באמונה). בהוה אמנם שולט ומנחה התענוג המידי – הצדיק העוסק באור האלקי הגלוי מנחה את המלך, ממנו נעלמת האלקות – אך בעתיד, כשהאמונה תהפוך לאור גלוי, ישלט המלך, המאמין במציאות וחש בעוצמת האור האלקי הטמון בה.

עץ יהודה ועץ אפרים

בעצם, רק מכח היחוד הראשוני בין הצדיק למלך – בין היסוד והמלכות – מסוגל המלך להפיק מעצמו את אמונתו. רק מכח ההתבטלות בפני האור הגלוי של הצדיק מצליח המלך להוציא לפועל את האור הנעלם הטמון במציאות. הדבר רמוז בהפטרה בכינויי מלכות יהודה וישראל (מלכות ירבעם – צאצא יוסף) "עץ יהודה" ו"עץ אפרים".

לפי הסוד, הצומח מקביל ליסוד (שתכונתו פריה ורביה, צמיחה ותוספת על הקיים) ואילו המלכות היא ממד הדומם במציאות^י. כך, במשכן היו רכיבים מהצומח, אך המקדש – שנבנה במלכות דוד – התיחד בהיותו מאבנים דוממות (כשגם הארזים שבו חופו, לבל יראו). אף על פי כן, בהפטרה מכונה גם מלכות דוד "עץ" (שמן הצומח), ויותר, במלך האחרון והנצחי מבית יהודה – במשיח עצמו – נאמר "צמח שמו ומתחתיו יצמח". מתברר שביחוד

ז ראה סוד ה' ליראיו שער א פ"א ובנספח ג' רישון שבכתר" (וביארם בשיעורים בסוד ה' ח"ג עמ' מז ואילך ועמ' רצא ואילך).

ה על פי הקבלת ארבעת היסודות דומם-צומח-חי-מדבר (מלמטה למעלה) לאותיות שם הוי' ב"ה (י – מדבר; ה – חי; ו – צומח; ה – דומם) – היסוד הוא סיומ ותמצית מדות הלב, שכנגד ה-ו שבשם, והמלכות היא ה-ה האחרונה.

י זכריהו, יב.

והבדלה בין טוב לרע בתוך עצמו (כאשר מתוכו נבדל ו'צומח' אט אט אור טוב וחיובי) – רק בסוף התהליך הופך האדם ל"מדבר" המפיק אור מתוך, טוב ומתוקן.

וביחס למציאות: כדי לגלות את המתיקות והטוב במציאות יש להכניע אותה בתחלה (להתיחס אליה כ'דומם' אותו מפעילים מהחויץ), לברר ולהבדיל בין הטוב והרע שבה תוך השואה לקנה מדה נבדל ממנה (ובכך 'להצמיח' בתוכה את שביבי האור הקבורים בה), ורק בסוף ניתן להמתיק את עצם המציאות ולגלות את האור האלקי המאיר מתוכה – לתת למציאות עצמה לומר את דברה.

שלושת השלבים מתבטאים בשלושת שמות המלך: ה"מלך" מושל בכפיה תוך הכנעת המציאות והנהגתה 'מלמעלה' (כ"מלך עליהם"). רק מי ששפל וכנוע לגמרי בעצמו יכול להפעיל כח בהנהגה בלי להפוך לעריץ רשע. למלך המתוקן שפלות והכנעה אמיתיות לה' – זהו "ועבדו... מלך"; ה"רועה" משגיח על כל נשמות ישראל ברחמים והזדהות ("כי מרחמם ינהגם"³) ומודגשת אצלו ההבדלה – מי שברחמיו מזדהה לגמרי עם המרוחם אינו מסוגל להועיל לו, הוא 'תקוע' עמו בבעיה. "רועה" טוב נבדל מהעם ומצוקתו ולכן מסוגל להועיל לו; המלך כ"נשיא" מתפקד כמלמד ומשפיע רוחניות – הוא מלמד תורה חדשה ומעורר את הנביעה הפנימית בכל אחד. כשהמלך נמתק והופך ל"נשיא" נושא הפכים (בין הנמיכות הדוממת לאור העליון) הוא ממתיק גם את עצם המציאות.

[אכן, דווקא משום כך יוסף הוא היחיד בין השבטים העוסק בהויות העולם, בעוד אחיו – כולל יהודה – רועים צאן, תוך התבודדות במדבר ופרישה מהמציאות. יוסף 'לא מאמין' במציאות וכך עוסק בה בלי להילכד בה, ואילו יהודה ה'מאמין' במציאות לא עוסק בה בפועל עד שיצבור די כח לרדת אליה ולהפכה מתוכה.]

מלך, רועה, נשיא

בהפטרה מכונה המלך הנצחי של כל ישראל בשלושה שמות: "ועבדי דוד מלך עליהם" "ורועה אחד יהיה לכלם" "ודוד עבדי נשיא להם לעולם". שלשת השמות מבטאים תהליך התפתחות של המלך עצמו – שלבים שונים בדרכו של המלך לתקן את המציאות התחתונה ולחשוף בה את האור האלקי – כש"נשיא" הוא תכלית המהלך, התכונה והשם שנשארים "לעולם". מהם שלבים אלו? מורנו הבעש"ט לימד שבכל תהליך של תיקון יש שלושה שלבים – הכנעה, הבדלה, המתקה. שלשת שלבי התיקון מתחוללים במקביל בתוך נפש המתקן וביחס למציאות המתוקנת:

כשאדם רוצה להפיק מתוך עצמו אור מתוך טוב לעולם עליו להקדים לכך עבודה של הכנעה אישית (בה הוא חש כ'דומם', האופי הראשוני של המלך החש שפלות פנימית של "ונפשי כעפר לכל תהיה"⁴)

¹ "עליה צורך ירידה" של יהודה בעל-התשובה – הן-הן התנועות (ההפכות) של החתן והכלה, כמבואר בברית הנישואין (עמ' סז ואילך) ובחתן עם הכלה (עמ' ערב ואילך) ועוד.

² כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) אות כח.

³ יא תפלת מר בריה דרבינא (ברכות יז, א) וסיום תפלת עמידה.

טעם מצוה

ויגש – כבוד זקנו

אלא "ראוי"^ח או "מצוה קצת איכא בכבודם"^ט. ובמדרש נאמר שהדורות עד נח היו מכבדים רק את אביהם עד שבא נח וכיבד גם את כל הדורות הקודמים לו – למהרי"ק יש לפרש שזו הנהגה טובה בלבד ולרמ"א יש לפרש שזו השלמת המצוה שתהיה כהלכתה.

שייכות טעם מצות כיבוד הורים בזקנו

במצות כבוד אב ואם נאמרו שלשה טעמים עיקריים^א. הרמב"ן^ב כתב "שהוא [האב] לתולדותיו כענין בורא משתתף ביצירה, כי השם אבינו הראשון והמוליד אבינו האחרון" – ההורים שותפים לבורא. החינוך^ג כתב "שראו לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה" – מצד מדת הכרת הטוב (יסוד המדות הטובות). והאברבנאל כתב^ד "כדי שתהיה קבלת [מסורת] ההורים חשובה בעיני האדם ויאמין בה ויסמוך עליה" – ההורים מייצגים

"וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיָּבֵא בְּאֶרֶץ שֹׁבַע וַיִּזְבַּח זִבְחִים לַאלֹהֵי אָבִיו יִצְחָק"^ה, ופירש רש"י "לאלהי אביו יצחק, חייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד זקנו [אבי אביו] לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם", ואלו דברי רבי יוחנן במדרש^ו. מכאן פסק הרמ"א^ז שאדם חייב בכבוד זקנו, כיון שמהלשון "יותר מבכבוד זקנו" מוכח שחייב בכבוד זקנו^ח.

ונהג המהרי"ק^ט כתב שאדם אינו מצווה בכבוד זקנו יותר מכבוד אדם אחר, ומבאר שמה שנאמר "בני בנים הרי הם כבנים" זה רק לענין שמקיים בהם מצות פריה ורביה ולא לענין אחר. אבל הרמ"א חלק על מהרי"ק מכח דברי המדרש ורש"י. גם בספר חרדים^י כתב שאדם חייב בכבוד זקנו, ושזהו דין דאורייתא מפני שבני בנים הרי הם כבנים (וכתב שחייב גם בכבוד זקנתו). מאידך יש פוסקים שנקטו כמהרי"ק והביאו ראיות לשיטתו. ויש דעה אמצעית, שאין זה חיוב

נרשם ע"י יוסי פלאי.

א בראשית מו, א. בכל הבא לקמן ראה אנצ"ת ערך כבוד אב ואם פי"ב.

ב בראשית רבה צד, ה. וראה תורה שלמה ותורה תמימה עה"פ.

ג שו"ע יו"ד רמ, כד.

ד אמנם יש לשאול, מניין רבי יוחנן עצמו למד שחייב אדם בכבוד זקנו? אפשר לומר שהוא למד זאת מסברא כדלקמן, אך בשו"ת שתי הלחם סי' מג פירש שכיון שכתוב "אביו יצחק" ולא "יצחק אביו" בא לדרשה ש"אביו" היינו אברהם.

ה שו"ת מהרי"ק סי' ל (שרש מד במהדורות קודמות).

ו יבמות סב, ב.

ז מצוות עשה התלויות בפה ז-י.

ח מאירי סנהדרין פה, א.

ט דרשות הראנ"ח ("הנותן אמרי שפר") פרשת תולדות.

י תנא דבי אליהו פט"ז "אדם בא לעולם, בא שת בנו אחריו, בא אנוש בנו אחריו, אמרו לו לאנוש, עבוד את אביך, היה זנו ומפרנסו ומכלכלו, עבוד את אבי אביך, אמר, איני חייב בו, הניח את אדם, בא אנוש לעולם בא קינן בנו אחריו, אמרו לקינן עבוד את אבי אביך, אמר, איני חייב בו, וכן כולן עד נח, בא נח, אמרו לנח, עבוד את אביך, היה זנו ומפרנסו ומכלכלו, עבוד את אבי אביך, קיבל עליו, היה זן ומפרנס את אביו ואת אבי אביו וכל אבותיו שהיו באותה שעה".

יא ראה בהרחבה בספרנו מצות כיבוד הורים.

יב שמות כ, יב.

יג מצוה לג.

יד שמות כ, יב. דברים ה, יב.

המדרש מוקדש לזכות:

הרך הנולד **אייתאל מאיר שלום** שילויזון לרגל הכנסו לבריתו של א"א - זאת חנוכה תשע"ט. שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

מוחין דאמא), "אוריא דארץ ישראל מחכים".¹ החכמה היא להכיר באבי האב כאב. שהרי האב קרוב לאדם בטבע הפשוט והמורגש, ואילו היחס לאבי האב הוא רק בהכרה שכלית מפורשת השייכת לחכמה (גם הבינה היא שכל, אבל יחסית זהו שכל השייך למדות, "אם הבנים"). בכלל, המושג 'זקן' שבלשון חז"ל התייחד לאבי-אביו פירושו "זה שקנה חכמה"², החכמה היא להכיר בקיומו של אבי האב.

ועוד, בינה שייכת למושגי הזמן והדורות, ולכן מצידה מסתבר להגביל את כבוד אב ואם לקשר ישיר בין הדורות (כלשון הפוסקים שמעבר לזה "אתפליג דרא"³). אבל החכמה (ש"מאין תמצא"⁴) היא מעל מושג הזמן ומקיפה את הכל באחדות אחת, מתאים לדעה שהמצוה ממשיכה גם לאבי זקנו וכן הלאה ללא הפסק.

היחס בין הנכד לסבא מבדיל (כנודע) בין האדם לבעלי החיים: יש קשר חזק והכרה 'בהמית' בין החיה לאביה ואמה, אבל קשר לדור הקודם, סבא וסבתא, יש רק בבני אדם (בבעלי חיים ה'סבא' יכול להיות ראש הלהקה וכדו' אבל ללא זיקה מיוחדת לצאצאי-צאצאיו). גם עניין זה קשור לחכמה, מוחין דאבא: "חכמת אדם [להבדיל מבהמה] תאיר פניו"⁵, ומותר האדם מן הבהמה הוא בהכרה במי שהוליד את מי שהוליד אותי ובקיומה של שושלת משפחה. יתירה מזו, עצם המושגים אב ובן מתפרשים אצל הבהמה בצורה פחותה, האב הישיר, המוכר כמגן ומפרנס וכדו', ואילו אצל האדם באופן מופשט יותר הכולל גם את אבי האב ובן הבן, הן מצד "רחמי האב על הבן

יז בבא בתרא קנח, ב.
יח קידושין לב, ב.
יט מוזכר בב"ח הנ"ל.
כ איוב כח, יב.
כא קהלת ח, א.

ומעבירים את המסורת מדור לדור. והנה לטעם של הכרת הטוב (החינוך) מובנת בפשטות דעת המהרי"ק, שהרי הכרת הטוב היא כלפי מי שנותן בפועל את הטובה, וככל שה'סיבה' רחוקה יותר פחות נדרש מהאדם להכיר לה טובה. אמנם לטעם של שותפות ביצירה (הרמב"ן) מובנת יותר דעת הרמ"א, וכן כתב הב"ח "דעיקר טעם הכבוד שהשוה כבוד אב ואם לכבוד המקום הוא משום שלשה שותפין [שלשה שותפין הן באדם הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו, בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אמר הקב"ה מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני"⁶] א"כ מטעם זה גם אבי אביו בכלל השותפות". אדרבה, ככל שמדובר בדור רחוק יותר כך יש יותר קירבה לה' "אבינו הראשון" בלשון הרמב"ן, וזה מתאים עם הדעות שהמצוה אינה מסתיימת בזקנו אלא גם בדורות הקודמים לו. גם לטעם של העברת המסורת (אברבנאל) מסתבר כדעת הרמ"א, שהרי כל הדורות שותפים בהעברת המסורת הזו (כ'מירוץ שליחים' לאורך הדורות). נמצא ששניים מתוך שלשה הטעמים נוטים לדעת הרמ"א וזה סיוע לפסוק כמותו.

כבוד זקנו – מוחין דאבא

דין כבוד זקנו אינו מפורש בבבלי (ואף מקשים עליו מהגמרא) אלא נמצא במדרש הנחשב ירושלמי (ארץ ישראל) לגבי הבבלי, והם דברי רבי יוחנן מרא דירושלמי (ורבי יוחנן לא מביא מקור לעצם החיוב בכבוד זקנו, ונראה שזה מילתא דפשיטא לר"י). והנה מבואר שהירושלמי בכלל הוא בחינת חכמה, מוחין דאבא (לעומת הבבלי שהוא בינה,

טו קידושין לז, ב.
טז וראה הערה ד.

ואם – אך יש שני מקיפים, מקיף קרוב ומקיף רחוק: המקיף הקרוב הוא זה שאנו חשים אותו אע"פ שאינו 'אור פנימי' שנקלט ממש בתוכנו, ואילו המקיף הרחוק נעלם מאתנו עד שאיננו חשים ישירות את השפעתו. אם כן, ההורים הם המקיף הקרוב והסבים הם המקיף הרחוק, ומחלוקת הפוסקים היא האם כבוד שייך גם במקיף הרחוק.

במושגי הקבלה, אבא ואמא שייכים בכללות לחכמה ובינה, אך חכמה ובינה עצמם נחלקים לשני זוגות 'פרצופים', הזוג התחתון הוא ישראל סבא ותבונה והזוג העליון הוא אבא עילאה ואמא עילאה. אם כן, בפשטות יש לומר שהבן עצמו הוא פרצוף זעיר אנפין (כללות המדות), האב והאם הם ישראל סבא [אב] ותבונה [אם], ואילו הסבא והסבתא הם אבא ואמא עילאין. הקבלה זו מתאימה לדעת הרמ"א, כיון שגם הסבא והסבתא נקראים כאן אבא ואמא (כלפי המדות). אך לדעת מהרי"ק יש לסדר את ההקבלה באופן אחר ולומר שאבא ואמא הם כללות המוחין, חכמה ובינה, ואילו הסבא והסבתא שייכים כבר לפרצופי הכתר (ובפרט, אריך אנפין ונוקביה), ולכן אינם נקראים אב ואם ואין כלפיהם חובת כבוד.

[עד דור שלישי]^{כב} והן מצד כבוד הנכד לזקנו כאביו. בפסוק "משם רעה אבן ישראל"^{כג} מפרש רש"י "אבן, אב ובן", וידוע הרמז **אבן** ר"ת **אב בן נכד** – הכל מקשה אחת (כמו אבן). והנה במה שנאמר אצל יעקב "לאלהי אביו יצחק" הקשה הרמב"ן שדברי רש"י עדיין לא מספיקים להסביר מדוע נזכר בפסוק רק יצחק, והרי יעקב עצמו הזכיר פעם אחרת "אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק"^{כד}! לכן פירש הרמב"ן שכאן חשש יעקב שמדת הדין תהיה מתוחה לנגדו, והיא מדת יצחק אביו, "פחד יצחק". אך לפי הנ"ל יש להוסיף בפנימיות שזה מפני שיעקב יוצא כעת מהארץ, עובר ממוחין דאבא למוחין דאמא ולכן הוא נוטה לדעת מהרי"ק שאין חיוב בכבוד זקנו.

מקיף קרוב ומקיף רחוק

בפשטות, מחלוקת מהרי"ק ורמ"א היא האם המצוה מתייחסת רק למי שיש לאדם קשר ישיר אליו או גם קשר עקיף ורחוק יותר. בכללות, האב והאם הם בחינת 'אור מקיף' של האדם – וכן המושג כבוד מזוהה עם אור מקיף (כמו 'הבו לה' כבוד"^{כה} שפירושו בחסידות המשכת המקיפים^{כז}), וזהו כבוד אב

כב רש"י בראשית כא, כג.

כג בראשית מט, כד.

כד בראשית לב, י.

כה תהלים כט, א-ב.

כו לקו"ת פרשת נשא כט, ב. והנה עה"פ "כי על כל כבוד חפה" מבואר שיש כבוד חתן וכבוד כלה ומעליהם כבוד

שלישי, חופה (ראה יין משמח ח"ג בתורה "כי על כל כבוד חפה"). לענייננו נוכל לפרש שכבוד חתן הוא הוריו וזקניו הסובבים אותו תחת החופה, כבוד הכלה הוא הוריה וזקניה, ומעל כולם החופה המייצגת את "השותף השלישי". בכלל, בחתונה, בניין הדור הבא, מודגש הכבוד שנותנים לדור הסבא והסבתא (ולמעלה מכך אם זוכים) עוד יותר מההורים.

סיפור חסידי

רבי מרדכי יוסף ליינר | את חג המצות תשמור

שאם יראה שהרבי מרגיש במחשבותיו אז ידע שהוא צדיק הדור האמיתי, והרבי אשר תורה יבקש מפיו כי מלאך ה' צבאות הוא. ויהי אחר ראש השנה, כשבא זה האישי לפני זקיני ז"ל, פתח ואמר לו: כתיב בתורה את חג המצות תשמור, ודע כי תלמיד חכם נקרא חג, ומצות פי' מצה ומריבה ומחלוקת, וזהו הפירוש את חג המצות את התלמיד חכם שיש עליו מצות ומריבות ומחלוקת אותו תשמור לדבקה בו. זאת אמר לו ופטרהו מלפניו, ואז ידע כי רבו מלאך ה' צבאות הוא ונסע אצלו כל ימי חייו.

החכם הגדול – ממשיך לעולם את נקודת האמת

צריך להבין את כל הלך המחשבה של רבי מרדכי יוסף בסיפור. דבר ראשון, הוא אומר ש"חג" הוא תלמיד חכם, ובפרט "חג המצות". רמז נאה לכך, ש-**חג המצות** בגימטריא **תלמיד חכם** (ועוד: **חג** ברבוע פרטי - ח ברבוע ועוד ג ברבוע - עולה **חכמה**). אפשר לרמז גם ש-**חג** ר"ת **חכם גדול** - **חכם גדול** בגימטריא **פלא**, סימנו של חכם גדול, פלא הדור, שהוא "פלא יועץ". והנה, **פלא אמת** (החכם המופלא האמתי, על דרך "מופלא שבסנהדרין") עולה גם הוא **תלמיד חכם (חג המצות)**. האיז'ביצער אומר בסיפור דבר פלא, שעל חכם אמתי יש הרבה מצות ומריבות. מדוע? החכם הגדול-האמתי ממשיך את נקודת האמת של העולם הבא, עלמא דקשוט, לתוך העולם הזה, עלמא דשקרא - ואת האמת אף אחד לא אוהב. אנשים רוצים לחיות עם השקר

רבי מרדכי יוסף ליינר, נודע על שם ספרו "מי השילוח", נולד בשנת תק"ס לאביו רבי יעקב - מתלמידי החוזה מלובלין - בטומשוב שבפולין. היה תלמיד מובהק לרבי שמחה בונים מפשיסחא ובהמשך קיבל על עצמו את הנהגתו של רבי מנחם מענדל מקוצק. בעקבות מחלוקת השקפתית, פרש עם קבוצת תלמידים מקוצק וייסד את חסידות איז'ביצא (שהמשכה בראדזין). רמ"י נודע בעמקות דברי החסידות שלו ובהשקפתו לפיה בפנימיות כל מעשיהם של עם ישראל, אף החטאים, מבטאים את רצונו של הקב"ה בעולמו.

דברי תורתו לוקטו על ידי נכדו, רבי גרשון חנוך העניך, לספר "מי השילוח". את דרכו המשיכו תלמידיו, רבי צדוק הכהן מלובלין, רבי לייבל'ה איגר ובנו רבי יעקב ליינר. רמ"י הסתלק בז' טבת תרי"ד.

סיפור נינו של רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא על זקיניו (דור ישרים עמ' לה):

הוא היה חכם עדיף מנביא והיה לו הרגשה בהירה וזכה, ופעם אחת בראש השנה היה בין קהל החסידים שבאו אצלו על ראש השנה איש חסיד אחד בן תורה ויראת שמים אשר נכשל בדעתו לחשוב מחשבות חרטה על מה שנסע על ר"ה לאיז'ביצא וחשב אולי טוב לפניו יותר שיסע לרבי שאין עליו התנגדות, ותיכף עלה מחשבה אחרת במוחו וחשב הלא אסור להרהר אחר רבו ובתוך כך צמח עוד מחשבה בקרבו: מי יאמר שהוא הרבי שלי, וכה חלפו חליפות עשתונותיו ברבות מחשבות, ולא היה יכול לשית עצות בנפשו, ולבסוף גמר בדעתו לעשות לו סימן בזה:

יותר, ש"חג המצות" היינו תלמיד חכם שנמצא בתכלית הבטול, שהוא בחינת אין. אם כן, צריך למצוא תלמיד חכם שהוא גם בתכלית השפלות והבטול וגם כולם חולקים עליו. כנראה שהא בתליא – 'כיון שאתה 'אין', מה אתה מנהיג עדה?! כנראה אתה שקרן...'. העולם לא יכול לתפוס איך מי שבבחינת "אין" יכול להיות גם בבחינת "וויגבה לבו בדרכי הוי'", כאמור במלך יהושפט, ממלכי בית דוד הצדיקים, שבכללות הם בבחינת שפלות ואין. בסגנון קצת שונה: מי שבבחינת אין הוא "עז כנמר", כי הוא 'לא שם' על אף אחד. היות שהוא אין, הוא נוהג כך באופן טבעי – הוא 'לא שם' על אנשים לא מתוך זלזול אלא כי הוא גארנישט. אמנם, בשל כך באמת באיזה מקום כולם נפגעים ממנו ולכן חולקים עליו.

תקיפותו ובטולו של דן

האיז'ביצער חי דן שנים (כמו אדמו"ר האמצעי בחב"ד), מתק"ס עד תרי"ד. אמנם לא ידוע יום ההולדת שלו, אבל היות שצדיקים משלימים את שנותיהם מיום ליום יש לומר שהיום גם יום ההולדת שלו. מה הקשר לסיפור? השבט של חדש טבת הוא שבט דן. כנראה שרבי מרדכי יוסף קשור לשבט דן, לו יש את מדת התקיפות, מדה עיקרית אצל האיז'ביצ'ר כנודע. החוש של חדש טבת – ושל שבט דן – הוא חוש הרוגז, תקיפות דן מעוררת הרבה כעס, מצה ומריבה... אמנם, הכח הפנימי של טבת הוא בטול (המצה החב"דית, כנ"ל). עם כל תקיפותו של הרבי מאיז'ביצ'א הוא הצטיין בתכלית הבטול לה'. וגם כאן, הא בהא תליא – האיז'ביצ'ער הדגיש כי "והייתם נקיים מהוי" קודם ל"ומישראל", וכאשר הבטול לה' מכריח הנהגה מעוררת מחלוקת בפני רבים – כך יש לנהוג.

של העולם הזה, ולכן חולקים על החכם הגדול (שהוא עצמו ה'פלא אמת' – האמת המופלאה-מרוחקת מהעולם – כרמז הנ"ל). ובכלל, בטבע שבעולם כל חידוש מעורר מחלוקת (שהרי "חדש אסור מן התורה") – לכן צדיק שהוא חידוש אמתי (פלא אמת) מעורר עליו מצה ומריבה (כמליצה הידועה: "עושה חדשות – בעל מלחמות"). כך היה החל מיסוד תורת החסידות על ידי מורנו רבי ישראל בעל שם טוב, העולה בעצמו **המצות** (שרש "חג המצות").

שני סוגי מצות

נקודת הווארט היא פירוש "את חג המצות תשמור" על שמירת ההתקשרות לצדיק שבבחינת חג המצות. והנה, בתורה יש שני פסוקי "את חג המצות תשמור". מה מלמדת הכפילות? בהמשך לדברי האיז'ביצ'ער אפשר להסביר שצריך צדיק שגם החרדים חולקים עליו וגם החילונים חולקים עליו, שמכל הצדדים חולקים עליו (ובאופן נוסף: שיש לו מצה ומריבה גם עם אלו שתחתיו, ואינם עומדים על סוף דעתו, אך גם עם רבו שמעליו, כפי שהיה אצל **רבי זירא**, שעלה לארץ ישראל כנגד דעת רבו, וכפי שהיה אצל רבי **מרדכי יוסף**, שפרש מקוצק – חושבנא דדין כחושבנא דדין). לא מספיק שחולקים עליו רק מכיוון אחד, צריך פעמיים "את חג המצות תשמור". אבל אפשר לפרש גם קצת יותר עבודה'דיק: האיז'ביצ'ער הסביר את חג המצות מלשון מצה ומריבה, אך בפשט הכוונה למצה בניגוד לחמץ. בחסידות חמץ הוא ישות וגאווה וענין חג המצות הוא ביטול היש לחלוטין, שכן חמץ אסור בו אפילו במשהו. כיוון שיש שני פסוקים, נוכל לשייך להם את שני הפירושים. האחד מלשון מצה ומריבה – "חג המצות" הוא תלמיד חכם שיש עליו מחלוקת. השני יתפרש באופן חב"די

מענות ותשובות

שאלה:

מדוע משה לא ברך את שבט שמעון?

מענה:

נקדים שלמשה רבינו יש זיקה פנימית ועצמית דוקא לשבט שמעון, דבר המתבטא בכמה דברים:

ראשית, "שמעון ולוי [ממנו משה] אחים וגו'" – הם פועלים יחד.

גם ראשית דרכו של גואל ישראל – "ויך את המצרי", מעשה גבורה למען עם ישראל – הינה בהשראת זיקה זו בין לוי לשמעון.

האריז"ל כותב, וכן מבואר בחסידות, שעיקר גלגולו של משה רבינו הוא רבי שמעון בר יוחאי (זו הדוגמה בחסידות לכך שבכל גלגול אותה נשמה מקבלת שם חדש לפי השליחות שלה באותו גלגול).

אין אחד משבטי י-ה ששמו יוצא מאחת מאותיות משה חוץ משמעון (משה אמר "ונחנו מה", משה אותיות ש מה, כאשר ה-ש רומזת לשמעון) וכן ה-מ של משה היא ה-מ של שמעון (וכן ה-ע מתחלפות באותיות הגרון אחת"ע, ממילא משה הוא שמע של שמעון, השרש של שמעון).

על פי פשט, משה לא ברך את שמעון מפני שהיה בלבו עליו על מעשה פעור ובנות מדין (משה קנאי לברית, כמו פינחס, שאף הוא משבט לוי), אך רש"י מביא מחז"ל שמשה רמז את ברכת שמעון בתוך ברכת יהודה – "שמע הוי' קול יהודה", שמע היינו שמעון. שבט שמעון קבל את נחלתו בתוך נחלת יהודה, ומצטרף ליהודה (הבן שבא אחר לוי, שהרי לוי לא נחל בארץ) גם בסוד המלכות,

וכנודע הרמז שיהודה-שמעון = מלכות (= "אברהם אברהם". כלומר, הערך הממוצע של יהודה שמעון הוא אברהם, סוד רמח מצות עשה, שרש הברכה שנאמרה לאברהם אבינו, "והיה ברכה").

ובדרך צחות: שמעון היה מלמד דרדקי (כמו שמבאר רש"י על "שמעון ולוי אחים" בפרשת ויחי), סימן שכל מחנך צריך להיות בקי ברמזי תורה, ללמד את הילדים רמזים, כמו רמז זה של שמעון עצמו שברכתו רמוזה בתוך ברכת יהודה (גם רמזו שתיקון חטא שמעון הוא להודות בתשובה כמו שהודה יהודה).

עוד מבואר שתיקון שמעון הינו על ידי משה, הענו מכל אדם - שמעון אותיות שם ענו (עליו להתקשר למשה), תיקון שם ענו.

לפי חדשי השנה, שמעון הוא כנגד אב, חדש החרבן, ולכן משה לא ברך אותו בגלוי, אך בו ביום נולד משיח ובט"ו באב השמחה מגיעה לשיאה.

שאלת המשך:

מה למדים לגבי שמעון מכך ש-אברהם הוא הערך הממוצע של יהודה ו-שמעון?

מענה:

אברהם הוא מדת האהבה. שמעון הוא הבן של יעקב ולאה, ובלידתו אמרה לאה "כי שנואה אנכי". והנה, אברהם ועוד יעקב-לאה = שמעון, היינו שהתיקון (גם של הרגשת לאה וגם של הבן שמעון) הוא להרגיש שהכל נובע מאברהם (היהודי הראשון, אבינו הראשון), מדת האהבה (גם יהודה הוא בן יעקב-לאה - יהודה ועוד יעקב-לאה = אברהם).

שאלה:

לנו להסביר את הנהגתנו מבלי לפגוע. אנחנו תוהים איך לנהוג בענין להבא.

מענה:

אפשר להזמין לבית חב"ד את הגורו היהודי באופן אישי (תזמינו אותו אישית בשמי...)- ללימוד ולשיחה מעמיקה - אך לא כדאי להמשיך לבקר באשראם שלו.

שאלה:

אנו נשואים שנים רבות וטרם זכינו לפרי בטן. אשתי נרתעת מללכת לטיפולים, ואיננו יודעים מה לעשות.

מענה:

לך ולאשתך צריך להיות משפיע/ה קבוע/ה שמכירים אתכם מקרוב ויכולים לתת לכם עצה נכונה. כמובן שחוץ ממה שהתורה מצוה עלינו לפעול בדרך הטבע, לפי עצת רופאים מומחים (ובענין זה - גם בעצה ופיקוח של מומחים יראי שמים), צריך להרבות בתפלות ומעשים טובים (צדקה ועזרה לזולת) ולהדר במיוחד בהלכות טהרת המשפחה.

ברכה לבשורות טובות!

לבנו - שנולד לפני שבוע ב"ה - יש דלקת עינים וקצת צהבת. בבית הרפואה אמרו שאין מניעה למול אותו, אך המוהל אומר שבמקרים כאלה הוא לא מל. הוא אמר שאם יהיה פסק של רב שיאמר אחרת אפשר למול. מה עלינו לעשות כעת?

מענה:

ככלל, כדאי לשאול רב פוסק (ואני ממליץ על פוסק חב"די). עם זאת, כפי ששמענו בזמנו מהרב זאב-דב סלונים ע"ה מירושלים, את הנושא הזה התורה מסרה למוהלים. לכן, אם אין פסק ברור של רב מוסמך, אפשר לסמוך על הכרעת המוהל.

וכמובן, ברכת מזל טוב מזל טוב - שהברית תהיה בעתה ובזמנה שנקבעו לה בהשגחה פרטית, ותזכו לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים.

שאלה:

יש גורו יהודי שמדי פעם הגענו אליו לעשות 'מבצעים'. בפעם האחרונה תלמיד יהודי שלו רצה שנשאר לשיעור שלו, ובכך נבטא כבוד ואחווה. כמובן, לא עשינו זאת, אך היה קשה

ברכות בחשבון

מתמטיקה בפרשת השבוע

וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוֹדָה וַיֹּאמֶר בֵּי אֲדֹנָי יְדַבֵּר נָא עֲבָדְךָ דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי
וְאֵל יַחֲדָה אֶפְרָה בְּעֲבָדְךָ כִּי כְמוֹךָ כִּפְרָעָה:

מספרי מגן דוד

יהודה יוסף פרעה = ישראל

בפסוק מוזכרים שלשה אנשים: יהודה, יוסף ופרעה (אם כי יוסף אינו מופיע במישרין, אלא רק נרמז). יהודה נגש אליו ואומר לו, "כי כמוך כפרעה". כפי שמבואר בזוהר (ח"א רי, א), בחסידות, ובפרט במאמרי כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש (דבר מלכות בא), שרשו בקדושה של פרעה הוא בגילוי אור הכתר. נמצא, שבפסוק זה יש את יהודה כנגד המלכות, יוסף כנגד היסוד ופרעה כנגד הכתר. והנה, **יהודה יוסף פרעה** עולה **ישראל**, 541, שהוא המספר מגן הדוד העשירי. ועוד, בשמות יהודה-יוסף-פרעה יש יג אותיות, כאשר 13 אף הוא מספר מגן דוד, השני בסדרה, והוא המספר הראשון שיש לו צורה גלויה של מגן דוד. כשנסדר את השמות בצורה זו נקבל:

י
ה ו ד ה
ס ו י
ף פ ר ע
ה

האותיות בשש הפנות הן **יהוה פעה** ויחד עם האות **ו** שבמרכז הצורה הן עולות 181. מספר זה הוא סכום ראשי תבות שמותיו של יוסף במצרים - יוסף אברך צפנת פענח. מספר זה הוא מספר מגן דוד השישי. שאר האותיות (**י ו ס פ ד ר**) עולות **שכם** (ב פעמים 180).

בפרשה הקודמת ראינו שפרעה נתן ליוסף את אסנת לאשה והנה, יחוד **יוסף פרעה** עולה **אסנת** (ז פעמים **הכמה**)^א.

מבואר במאמרי חסידות שהפסוק הראשון של פרשתנו מנבא את עלייתו העתידית של יהודה מעל יוסף וכינונה של מלכות בית דוד על יסוד ממשלתו של יוסף. בעוד בזמן הגלות (ובפרשתנו מתחילים להרגיש את ראשיתה של גלות מצרים) ואפילו בזמן אתחלתא דגאולה קמים מנהיגים שונים לעם ישראל הבאים מכל שבט משבטי ישראל, הרי שבזמן הגאולה, עולה על כולם בית דוד שמשבט יהודה. ואמנם, מבחינה מתמטית אנו מוצאים שהפסוק הראשון מלא ברמזים יפים הקשורים עם סדרת המספרים הידועים כמספרי "מגן דוד".

מספרי מגן דוד הראשונים הם:

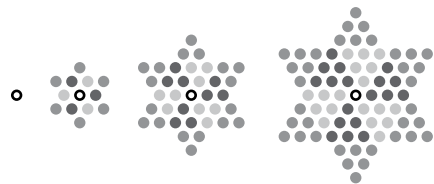
1 13 37 73 121 181 253 337 433 541 661

נוסחת מספרי מגן דוד (סדרה מספר A003154

ב-oeis.org) היא:

$$\star n^2 = 12\Delta n + 1$$

ומשמע מהנוסחה שמספרי המגן דוד מורכבים מ-12 משולשים הסובבים נקודה מרכזית. נצייר את 4 המספרים הראשונים:

1 13 37 73

כעת נעבור להתבונן בתופעות הקשורות למספרי המגן דוד בפסוק הראשון של הפרשה.

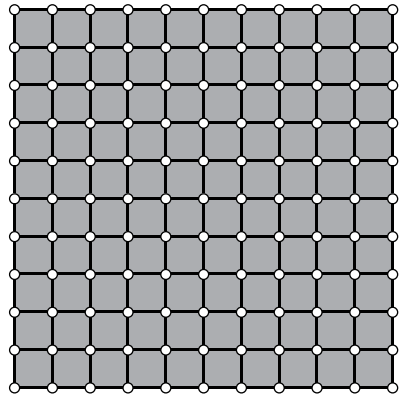
א יחוד יהודה פרעה (דקדושה) עולה שכניה שהוא מספר

יפי ואמת

ישראל = יפי אמת

כידוע, **ישראל** הוא המספר הראשוני ה-100 (כשמונים את הראשוניים מ-2, או המספר הראשוני ה-101 ששווה **מיכאל**, שרם של ישראל, כשמונים אותם מ-1). רמז ידוע הוא **שישראל** עולה **אמת** ועוד **יפי** דהיינו 10^2 ועוד 21^2 .

והנה, חלוקה זו מופיע גם אצלנו, שכן ראשי תבות יהודה יוסף פרעה הן אותיות **יפי** עצמן (ולמעשה המלה **יפי** בעצמה היא ראשי תבות **י פעמים י**) וממילא, שאר האותיות עולות **אמת**. אמת ויפי קשורים קשר טופולוגי ביניהם, שכן אם נצייר רבוע המורכב מ-**יפי** (**י פעמים י**) רבועים קטנים, כשנפרק כל רבוע לנקודות וקווים נמצא שבסך הכל בצורה יש 100 שטחים (הרבועים), 220 קווים ו-121 נקודות, או 441 (**אמת**) מרכיבים:

לב מלכים אין חקר

כאמור, פגישתם של יהודה ויוסף מסמלת את המעבר העתידי ממשלתו של יוסף (המושל

הפירמידה הרבועית העשירי והוא עולה גם **מצרימה**. יחוד **יהודה יוסף** עולה **מקום**, שהוא גם הוי' ברבוע פרטי. סכום ג היחודים **יוסף-פרעה יהודה-פרעה יוסף-יהודה** עולה כמונן **ב פעמים ישראל** ושווה גם **משה שת הבל**, סוד נשמת משה רבינו כמבואר באר"י. ראו גם בספרנו "עיניך ברכות בחשבון" לחומש בראשית על פרשתנו (ע' רכז והלאה).

בזמן הגלות) למלכותו של יהודה דרך בית דוד. ואמנם, גם ממשלתו של יוסף נקראת מלוכה, ומלכי ישראל גם הם יכולים להיות מלכים כשרים. על כן, על המלים "ויגש אליו יהודה" דרשו חז"ל את הפסוק, "כי הנה המלכים נועדו" גו'. רמז נאה המופיע בספרים הוא שהביטוי "**לב מלכים אין חקר**" (משלי כה, ג) שווה **ישראל** שהרי, "כל ישראל בני מלכים הם" (שבת פ"ד מ"ד). רמז זה בא לומר שה"אין חקר", דהיינו העל-מודע שלמעלה מטעם ודעת, מקום התגלותו בלב, ובפרט ברעותא דליבא כמבואר בחסידות (ראו תורה אור ד"ה וישב יעקב בארץ מגורי אביו ועוד). בפסקונו הרמזו נשלם רק עם פרעה שגם הוא מלך, ודוקא עמו **יהודה יוסף פרעה** עולה **ישראל**. וצריך לומר שפרעה דקדושה רומז לרעיא מהימנא, הדמות המלכותית השלישית (לבד ממשיח בן יוסף ומשיח בן דוד) המופיע בזוהר כמגלה את כל הסודות של ספירת הכתר, העל-מודע של התורה!

נבנה כעת סדרה רבועית מהערכים של **יהודה, יוסף, פרעה** (30, 156 ו-355).

30	156	355	627	972	1390	1881	2445
126	199	272	345	418	491	564	
73	73	73	73	73	73	73	

והנה, בסיס הסדרה הוא 73, מספר המגן דוד הרביעי.

מפאת אילוצי המקום פיתחנו כאן את הסדרה רק עד 8 מספרים, אך אם נמשיך אותה עד **יג** מספרים כנגד **יג** האותיות שבשמות הללו, נמצא שסכומם³ עולה 31096 שהוא הוי' פעמים 1196. והנה פלא: 1196 עולה **מלכות יסוד כתר** כנגד בחינותיהם של יהודה יוסף ופרעה כנ"ל.

ועוד תופעה נפלאה: הערך הממוצע של **יג** המספרים הוא 2392 (**פחד פע' הוי'**) והוא עולה **יהודה יוסף פרעה** במספר קדמי!

ב יג המספרים הם: 30, 156, 355, 627, 972, 1390, 1881, 2445, 3082, 3792, 4575, 5431, 6360.

צדיק ובעל תשובה

המדור לילדים

"מי נגע בשקית הממתקים שבפארון?",
נשמע קולה של אמא.
"לא אני", ענה יוסי, "למה שנגע? אמרת
שזה לכבוד שבת".

הצדיק – להוריז את ה'אשולמ'

מיהו הצדיק? הצדיק הוא נשמה ש'ה'
מוריד לעולם במטרה אחת – לקשר
ולחבר את ה' אל העולם ואת העולם אל
ה'. איך הוא עושה את זה? על ידי התורה
שהוא לומד ומלמד ועל ידי המצוות שהוא
מקיים. כפאטר אנחנו, האנשים הרגילים
והפשוטים, רואים אדם קדוש העובד את
ה' בכל פחו, 'על אמת', מתעורר גם אצלנו
החשק להיות כמוהו וללכת בעקבותיו.

מצד אחד הצדיק הוא אדם כמוני
וכמוהו, שחי ומסתובב בעולם, אוכל וישן,
עובד ועמל, אבל מצד שני רואים עליו
שהוא שייך לעניינים אחרים. שתי הרגלים
שלו עומדות על הקרקע אבל הראש
שלו מנח בשמים, בעניינים שמימיים.

על יוסף הצדיק מספר שהיה שונה
מאחיו. בעוד הם היו רועי צאן, המתרחקים
מהישוב ופרושים מכל ענייני העולם, היה
יוסף מנח בעמק עולם המעשה – הוא

את מי לדעתכם מעריכה אמא יותר? את
יוסף או את דוד? באו נשמע מה יש לרזי לומר
על כך...
"סליחה אמא", אמר בקול סדוק, "לא
התגברתי...".

את מי לדעתכם מעריכה אמא יותר? את
יוסף או את דוד? באו נשמע מה יש לרזי לומר
על כך...

אחוז באחוז יגלו

פרשת השבוע שלנו נפתחת בעמות
חזיתי. יהודה נעמד בתקיפות ודורש
מיוסף אחיו, כשעדין אינו יודע שהוא
אחיו, לשחרר את בנימין. יוסף, שבמשך
שני הסבובים שבפרישה הקודמת העמיד
פניו זר, נשבר ופוצץ בבכי וכה נשבר
הקרח בין יוסף הצדיק לאחיו.

מה מסתתר פה מאחורי הקלעים?
כדי להבין את הספור האמתי חייבים
להפיר קדם שני טפוסים שונים בעבודת
ה'. האחד מהם משתקף בדמותו של

לא זכו מעולם ללכת בדרך הישרה, אלא נולדו והתחנכו ללא קשר לתורה ולמצוות, עד שה' האיר להם הדרך וזכו לחזור בתשובה.

פיצד מרגיש בעל תשובה? הוא לא מרגיש שהעברות אותן עבר הן ספור שהיה פעם ונגמר. הלואי וכך היה. הוא מרגיש עדין שקוע בלכלוך. הוא יודע שאם הדבר היה תלוי רק בו - סביר שהיה חוזר לחטא. אלא מה? ה' מרחם עליו ומציל אותו. ה' שומר עליו בכל רגע שלא לפול שוב. איך אומר דוד המלך בספר תהלים? "חטאתי נגדי תמיד".

לעבר בתשובה

נכון, לבעל תשובה לא תמיד סלולה וברורה הדרך כמו לצדיק, אבל יש לו יתרון אחר. המרירות והצער שיש לו מהעברות גורמות לו לברח מהרע ולהתרחק ממנו בכל הכח, כמו מאש. הוא היה שם. הוא כבר חנה על בשרו כמה רע להיות רחוק מה', ואת זה לא צריכים ללמד אותו.

התכונה הזו של בעל התשובה גורמת לו בעצם לחזור בתשובה בכל רגע ובכל הכח. כפי שהחטא לא נשכח ממנו ועומד תמיד מול עיניו, כך גם הרצון לברח מהרע וההתקרבות לה' בוער אצלו באותה עצמה. על הבריחה הזו מהרע כתוב בספר הזוהר שבעלי תשובה עובדים את ה' "ברעותא דלבא תיר, ובחילא סגיא לאתקרבא למלכא"

היה מנהל החשבונות של בית פוטיפר. הוא היה עסוק במשנה מלאה בצרכי הבית, עד הפרטים הכי קטנים, ועם זאת היה דבוק בה' בכל מאודו.

האור שחסיף והולך

דרך העבודה של הצדיק היא תמיד להוסיף ולהתעלות במעלות הקדשה. כמו גרות התכנה, הוא מוסיף והולך. הוא מרגיש כמה טוב ה', ושוף תמיד להגביר את הטוב הזה בעולם, עד בלי די, שיעוד אנשים יכירו בכך. יוסף הצדיק נקרא בשמו על שם תכונה זו - להוסיף ולגלות בעולם עוד ועוד את אור ה' וטובו.

ועברות? אצלו הן אפילו לא מתחילות. נכון שגם על הצדיק עוברים נסיונות גדולים, אך הוא עומד בהם בגבורה ונאמן לברית ולקשר שלו עם ה'. כך עומד יוסף הצדיק בתקף מול נסיון הפתוי של אשת פוטיפר ומסרב לה. "וחטאתי לאלקים?!", היכן?! הוא נושא את רגליו ובורח החוצה.

כחלואי נגדי תמיד - חטאתי נגדי תמיד

אבל יש נשמות שבאות מכוון בדיוק הפוך. הן דוקא לא הלכו בדרך הישרה והסלולה, אלא נכשלו ונפלו. הם פעלו הפוך מרצון ה' ועברו עברות, עד שיום אחד ה' פקח את עיניהם והם חזרו בתשובה. בדור שלנו יש כאלו שאפילו

היתרון שמוזר לבעל התשובה – "במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד".

יותר מזה, פתוב שכאשר המשיח יבוא תפקידו יהיה להחזיר את הצדיקים בתשובה. על מה? הרי הם צדיקים ואין להם בכלל עברות? בחסידות מספר שהפונה היא שמשיח יגרם לצדיקים לקבל את התכונות הטובות של בעל תשובה. עד היום עבדו הצדיקים את ה' מתוך הרגשה ננוחה יחסית, שפעת טוב ובהמשך ודאי יהיה עוד יותר טוב. הכל היה אצלם מובן מאליהם. אבל המשיח יתפזר את כלם לעובדי ה' בכח גדול. גם הצדיקים ירגישו עד כמה ה' מרחם עליהם ושומר עליהם מכל רע. גם הם יתעוררו לחולל מהפכה!

לחיים!

שנזופה לחזור בתשובה באמת!

כז

(תרגום: ברצון הלב יתר, ובכח גדול להתקרב אל המלך). בעלי התשובה יודעים – הם צריכים מהפכה של ממש. כזה הוא יהודה. על יהודה מספר שירד מגדלתו בעקבות מכירת יוסף – "יורד יהודה מאת אחיו..." – ובעקבות כן התרחק מהם. לבו נשבר בקרבו מרב צער. אבל יהודה הוא אחד שידע להודות בטעותו ולחזור בתשובה. יהודה מלשון הודיה. כאשר נכח לדעת שתמר פלתו צודקת לא הסס להודות בפני כלם ולומר "צדקה ממני".

מקום בעלי תשובה...

אז מצד אחד לצדיק יש את מעלת בהירות הדרך ותכונת ההוספה באור. מצד שני לבעל תשובה יש את מעלת הרגשת החסרון, המאיסה ברע וההתרחקות ממנו וההתקרבות לה' בכל הכח. מי מבין השנים עדיף? חז"ל מלמדים אותנו כי

שאלת השבוע:

מהי מעלת בעל התשובה על הצדיק?

בין הפותרים נכונה יגרל פרס. את התשובה יש לשלח לכתבת הדאר האלקטרוני maosime@gmail.com או לענות בטלפון 079-9211452 עד יום שני הקרוב.

הזוכים האחרונים: מענדי כץ מקרית אתא, חיים נתן נטע ארנברג מירושלים

"חלקנו בתורתך" הוא החלק המיוחד שיש לכל אחד מישראל

בתורה, כמו שכתוב בספר התניא "כל איש ישראל יוכל לגלות תעלומות חכמה ולחדש שְׁכָל חדש הן בהלכות הן באגדות הן בנגלה הן בנסתר כפי בחינת שרש נשמתו" (אגה"ק כו). גם ליהודי פשוט יש ודאי איזה רעיון/ווארט/פירוש שהוא, ורק הוא, חשב עליו, האות שלו בתורה.

אבל האם ניתן לחבר את כל החלקים לכלל תמונה שלמה? במחלוקות בין חכמי ישראל ידוע ש"אלו ואלו דברי אלהים חיים", אבל כיצד ניתן לראות זאת גם ב'חלקיקי' התורה הפזורים בתוך רבבות עמך ישראל? לשם כך, צריך מישהו שירכיב וישזור בהשראה וביד-אמן את הפירושים השונים לתמונה שלמה, יצייר מהם 'פרצוף' שבו כל דבר תופס את מקומו ומצטרף למכלול אחד. "והיה המשכן אחד".

בשיעור הראשון בחוברת זו יש דוגמה נפלאה לכך. השיעור כולו הוא הרחבה של פירושים ורעיונות שונים שהובאו על-ידי קהל השומעים והלומדים, כל רעיון מקבל את הקשרו הנכון, בהרחבה והעמקה. וכך החלקים השונים מתלכדים לתצרף (פאזל) אחד גדול.

מעוניין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה?**

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il